

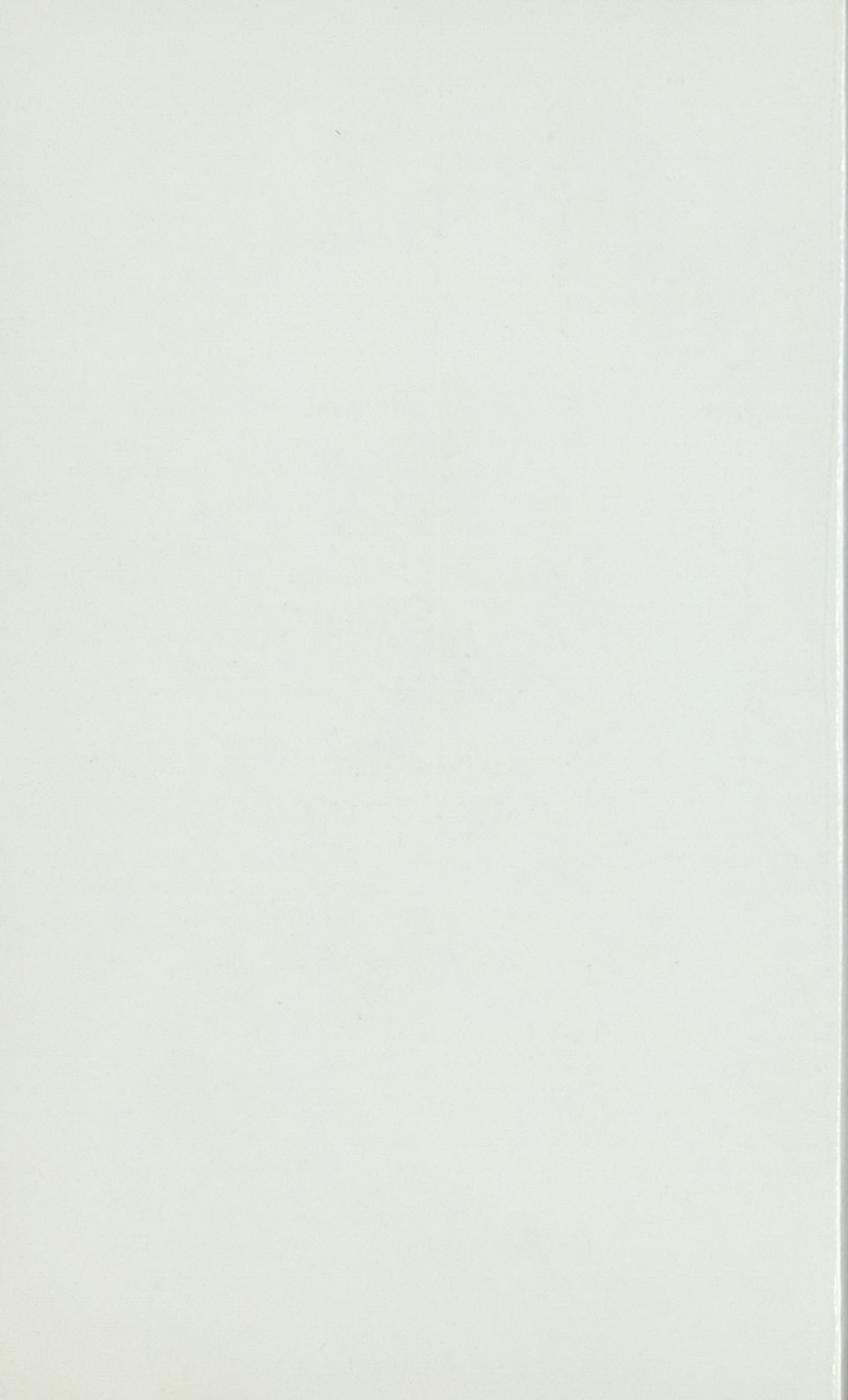
I. Mužské taneční projevy

LIDOVÉ TANCE

Z ČECH, MORAVY A SLEZSKA

Verbuňk
NA KYJOVSKU

LIDOVÉ TANCE

Z ČECH, MORAVY A SLEZSKA

ŘADA DRUHÁ
**Mužské
taneční projevy**

DÍL I.

Ústav lidové kultury ■ Strážnice 2000

Verbuňk

NA KYJOVSKU

ZPRACOVAL
JAN MIROSLAV KRIST

(Doprovodná publikace ke stejnojmenné videokazetě)

REDAKČNÍ RADA

Mužských tanečních projevů:

Mgr. Jan Čumpelík
Prof. Zdenka Jelínková
PhDr. Jan Krist
Mgr. Jan Maděrič
Mgr. Jan Miroslav Krist
PhDr. Vlasta Ondrušová
PhDr. Karel Pavlišťík, CSc.

Recenzovali:

Prof. Zdenka Jelínková
PhDr. Karel Pavlišťík, CSc.

PŘEDMLUVA

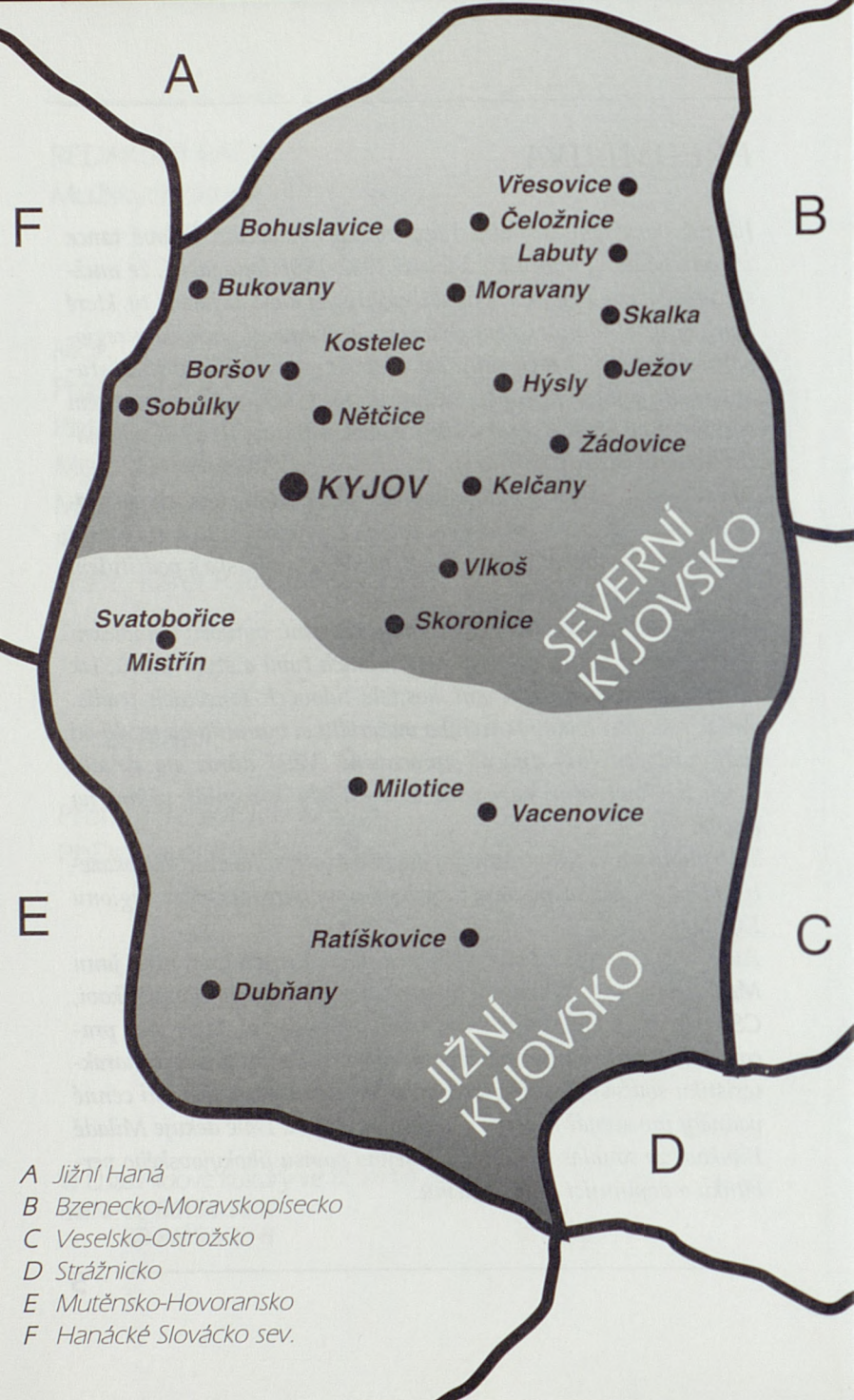
Již při vytváření základní řady videoencyklopedie Lidové tance z Čech, Moravy a Slezska v letech 1992-1996 bylo jasné, že mužské taneční projevy jsou v ní zachyceny jen kuse, zejména ty, které mají výrazně improvizální charakter a přitom si zachovaly regionální stylovost. Ostatně nutnost věnovat pozornost hlubšímu studiu těchto jevů byla konstatována již na I. semináři o slováckém verbuňku ve Strážnici roku 1987 a opakována na II. a III. semináři v letech 1988 a 1989¹.

Avšak teprve v r. 1998 byly vytvořeny předpoklady k jejich postupnému zachycování v potřebném rozsahu a rozhodnuto o vytváření druhé řady Lidových tanců z Čech, Moravy a Slezska s podtitulem Mužské taneční projevy.

Cíl této řady je totožný s cílem řady základní: vytvořit komplexní a spolehlivý pramen poznání regionálních typů a stylů tanců, jak je dodnes uchovali současní nositelé lidových tanečních tradic. Avšak specifika tohoto tanečního materiálu si vynutila na rozdíl od řady základní jiný způsob zpracování. Větší důraz na detaily a jejich stylové variování si vyžádaly komentář přímo na kazetě.

Tato publikace je tedy textovým doplňkem stejnojmenné videokazety, která je věnována tanci verbuňku v národopisném regionu Kyjovsko.

Autor děkuje prof. Zdence Jelínkové, Janu Kundratovi, mgr. Janu Maděričovi, ing. Klimentu Navrátilovi, dr. Karlu Pavlišťkovi, CSc., dr. Františku Synkovi a Zdeňku Šimečkovi, kteří jako pracovní skupina pro přípravu této videokazety spoluvytvářeli charakteristiku současné podoby verbuňku na Kyjovsku a přinesli cenné podněty pro scénář kazety i pro tuto publikaci. Dále děkuje Miladě Bimkové za souhlas s přetištěním jejího popisu jihokyjovského verbuňku a doplňující údaje k němu.

A

B

F

Vřesovice

Bohuslavice

Čeložnice

Labuty

Bukovany

Moravany

Skalka

Kostelec

Boršov

Hýsly

Ježov

Sobůlky

Nětčice

Žádovice

KYJOV

Kelčany

Vlkoš

Skoronice

Svatobořice

Mistřín

SEVERNÍ
KYJOVSKO

Milotice

Vacenovice

Ratíškovice

Dubňany

JIŽNÍ
KYJOVSKO

C

A Jižní Haná

B Bzenecko-Moravskopísecko

C Veselsko-Ostrožsko

D Strážnicko

E Mutěnsko-Hovoransko

F Hanácké Slovácko sev.

D

KYJOVSKO

Kyjovsko je národopisně zařazováno do slováckého Dolňácka, někdy se dokonce užívá názvu kyjovské Dolňácko².

V běžné praxi i v některých publikacích vlastivědného nebo geografického charakteru³ je jako Kyjovsko uváděna oblast širší - vč. obcí národopisně náležejících do sousedních slováckých oblastí (Bzenecko a Moravskopísecko, Hodonínsko a hanákoslovácké Ždánsko), jejichž lidová kultura je však v mnohém odlišná.

Na videokazetě a v této práci se zabýváme jen národopisným regionem Kyjovska, který se dále člení na část jižní (k níž patří obce Dubňany, Milotice, Svatobořice-Mistřín, Ratíškovice a Vacenovice) a severní (s obcemi Bukovany, Čeložnice, Hýsly, Ježov, Kelčany, Kostelec, Labuty, Moravany, Skalka, Skoronice, Sobůlky, Vlkoš, Vřesovice, Žádovice a město Kyjov s obcemi k němu připojenými - Bohuslavicemi, Boršovem a Nětčicemi⁴). Rozdílnost některých rysů lidové kultury mezi nimi (především nářečí, mužský kroj a řada projevů folklorního charakteru) má kořeny v odlišnostech historického vývoje obou částí⁵.

■ SLOVÁCKÝ VERBUŇK

Slovácký verbuňk je mužský individuální a improvizovaný tanec skočného charakteru⁶ a zvláštního rázu, spočívajícího v tom, že ačkoliv se převážně tančí hromadně, každý z tanečníků přitom tančí sám za sebe jako výraz své regionální a místní příslušnosti, svého tanečního umění a povahy. Tancuje se na určitý okruh písní, mezi nimiž převládají tzv. novouherské. Název tance je odvozen z německého slova Werbung, tj. najímání, ucházení se, a z praxe náboru do vojenské služby, prováděného u nás do r. 1781 a v bývalých Uhrách až do r. 1848⁷, m. j. za účasti profesionálních vojenských tanečníků⁸, jejichž projev byl asi jedním z impulsů ke vzniku tohoto tance. Verbuňk je v rozličných formách (nejen sólových, ale i skupinových, ba dokonce párových) rozšířen v Maďarsku a na Slovensku⁹, u nás je domovem jen na Slovácku, kde se pro něj užívají nebo užívaly i jiné názvy - *verbunk*, *verbování*, *cifra* (= ozdoba, nejen taneční), *cifrování*, *cifruňk*, *skákání*, *grepcení* (*grebčení*), *čardáš*, *čardášování*. Na Kyjovsku se užívaly a užívají nejvíce názvy verbuňk, verbování a cifrování¹⁰. Někdy se rozlišuje: výrazy *verbuňk*, *zaverbovat* si pro kompletní tanec, výraz *cifrování* pro mužský taneční projev v průvodu, při párovém tanci ap.

Vznik verbuňku není ještě dostatečně probádán. Má se za to, že se postupně vyvinul z různých pohybových forem. Jednou z nich byly tance do skoku (na Kyjovsku „po holénce“ nebo „holénková“ - v této souvislosti je zajímavý popis tance „šibay“ z r. 1841¹¹), soutěživé tance o to, kdo výše

Slovácký krúžek z Kyjova na strážnickém festivalu v r. 1955 (archív ÚLK).

a ozdobněji vyskočí, dále - a asi především - přizdobovaná (cifrovaná) chůze mužů v průvodech a při obřadních obchůzkách a snad další tance se soutěživými prvky¹². O vlivu verbování-najímání na vojnu jsme se již zmínili. Dalším impulsem bylo též rozšíření písní novouherského stylu¹³.

VZNIK VERBUŇKU NA KYJOVSKU

Kdy se na Kyjovsku verbuňk rozvinul v samostatný tanec, můžeme jen odhadovat.

V Guberniální sbírce z roku 1819 je s názvem „Verbunk“ uvedena jen jediná píseň a to ve vídeňském exempláři v sešitu označeném „Přerovský kraj“¹⁴, avšak v zásilce bez udání lokality. Karel Vetterl ve svých rukopisných poznámkách¹⁵ k tomuto označení uvádí, že „jde o kraj Hradištský (ne Přerovský), a to buď o Kyjovsko nebo Ždánsko, možno též o Hradištsko. Podobné písně jsou i v sign. M 38 s uvedenou lokalitou Otnice“ (u Ždánic). Celá tato zásilka vykazuje největší shody s písněmi rozšířenými na Slovácku. Z těchto důvodů někteří badatelé vyslovují domněnku, že by mohlo jít o písně „od Kyjova“¹⁶. Píseň však melodicky

Svatební průvod ve Svatobořicích-Mistříně asi r. 1951 (archív prof. Zdenky Jelínkové).

Přední tanečníci své generace z Kyjova-Nětčic, Kliment Navrátil (1925) a Ivo Kult (1930), na strážnickém festivalu r. 1952 (archív ing. I. Kulťa).

připomíná tanečně-dramatickou hru „*Na husára*“¹⁷, takže její souvislost s tancem verbuňkem není jistá.

M. Bimková uvádí podle Růženy Řihákové-Šnajdrové (1873-1959), že se verbuňk tancoval již v r. 1840 a 1890¹⁸. Avšak pro první časový údaj se informátorka odvolává na svou babičku Annu Nedůchalovou (1823-1895).

Z více než 1060 lidových písní z Kyjovska, zapsaných v letech 1887-1950 a uložených v Etnologickém ústavu Akademie věd ČR v Brně, nacházíme první píseň označenou jako „*cifrování*“ až v zápisech F. Kyselkové z r. 1932¹⁹. Zazpíval ji sběratelce tehdy 33letý Petr Bimka ze Svatobořic. Další dvě, již s označením „*verbuňk*“, zapsal v letech 1943 a 1944 Vratislav Hladký od Jana Nováka, nar. 1872, rovněž ze Svatobořic²⁰, a konečně ve sběrech z r. 1950 uvádí Jan Poláček s tímž označením další dvě písně z Vacenovic a Ratíškovic bez udání jména zpěváka²¹. Dlužno však poznamenat, že ne všichni sběratelé označovali písně k tanci názvem tance nebo aspoň jako taneční²².

V tzv. Šoupalově pozůstalosti je ve vlastivědném dotazníku z Ratíškovic na listu Tance zaniklé uvedeno „*Cifrování zaniklo*“²³. Není však jasné, kdy byl záznam pořízen, zda v l. 1925-6, kdy byl dotazník původně vyplňován, nebo v r. 1931, kdy si jej obecní úřad vyžádal k opsání a současně zařídil další doplnění. Ostatně údaje o lidové kultuře obce v dotazníku se nezdají být spolehlivé.

Kliment Navrátil (nar. 1925) z Kyjova-Nětčic uvádí, že viděl příslušníky generace svého otce (Kliment Navrátil, 1896-

1948) tančit verbuňk zcela určitě počátkem čtyřicátých let. V dubnu 1942 vystupovala chasa, muzikanti a další účinkující z Mistřína a Kyjova v Radiopaláci v Praze a v dochovaném tištěném programu dvoudílného pořadu, nazvaného Slovácká veselice, je na závěr obou částí vždy uveden „Tanec „Verbuňk“...“, jednou na píseň Na tú svatú Katerinu, podruhé na Padá, padá rosenka. Program připravil a řídil primáš mistřínské cimbálové muziky, nám již známý sběratel Vratislav Hladký.

V Ševelově obrazové publikaci z r. 1944 U žúdra, věnované Mistřínu a Svatobořicím, jsou čtyři snímky cifrujících šohajů²⁴, z nichž můžeme usuzovat, že již před tímto rokem šlo o rozvinutý tanec. Navíc na s. 117 Švela uvádí: „Sám jsem viděl sedmdesátiletého stařečka, jak si při hodech před muzikanty zacifroval.“

Hned v prvním ročníku strážnického festivalu (tehdy národopisných slavností s názvem Československo v tanci a zpěvu) v červenci 1946 byla uspořádána soutěž v tanci verbuňku a skupina tanečníků z Ratíškovic si vybojovala 2. místo²⁵. O soutěži tanečníků verbuňku v Kyjově v l. 1947-1949 se zmíníme dále (viz pozn. 40). Uvážíme-li, že verbuňk tančí především mladíci a je dokonce doménou odvedenců, a domyslíme vše, co zde bylo uvedeno, musel být na Kyjovsku v nějaké podobě znám nejméně před rokem 1900.

Na tomto místě je třeba zdůraznit, že verbuňk na Kyjovsku stále žije a vyvíjí se.

CHARAKTERISTIKA VERBUŇKU NA KYJOVSKU - starší podoba

Nejdříve svědectví K. Navrátila²⁶ z období mezi 1942-1950, k čemuž uvádí „*ale až po r. 1945 jsem to mohl už trochu rozumně posoudit*“, o tehdejších tanečnících z generace svého otce, tj. narozených kolem r. 1900 ± 5 let. Ti tancovali verbuňk jenom na písni Na tu svatú Katerinu, Štýry koně ve dvoře, Jací, tací, všelijací, Dobře žijem, dobře pijem a Aj padá, padá rosenka. Pomalou část verbuňku tančili jen na prvé dvě písni (popis tanečních figur v příloze č. 2), rychlou pak poskoky s mírně pokrčeným kolenem, drobnými kroky většinou na místě, a poskočným zakládáním krokem (podobně jak je M. Zemanem popsán již vzpomenutý Tanec pro mužského - viz. pozn. 12), s minimálním využíváním prostoru, nedělali žádné skoky nebo výskoky, ale v obou částech tance užívali kozáckové figury (viz Kombinace V. cifry v příloze č. 1), často ve dvojici - tanečníci proti sobě se ve dřepu drželi za ruce, a podmetky (kolo podmetmo - VI. cifra v příloze č. 1). „*Tehdy ty „podmetky“ - my jsme ten pojem neužívali, to jsme říkali „točit se v dřepu na zemi“ - ty byly tenkrát u nás „v módě“*“. Píseň Dobře žijem se hrávala v pochodovém nebo polkovém rytmu a pak se zrychlila.

M. Bimková v r. 1970²⁷: „*Neuvidíme tu vysoké podlužácké skoky, prudké otáčky nebo výskoky snožmo s tleskáním o holínky. Obvykle chybí též virtuózní propracování drobných krůčků, tančených po špičkách.*“ Dále uvádí, že tempo tance má tři fáze:

„1. volněji, více na místě tančený „válavý“ verbuňk. Hraná melodie se vyjadřuje natáčením těla, podřepnutím snožmo, přikleknutím na koleno, ale nekleká se až na zem. Pauzy vyplňuje tanečník potleskem do dlaní nebo o holínku či o zem.

2. Druhá část, hraná v rychlejším tempu, se vyznačuje též rušnějšími pohyby tanečními: odskoky, někdy s otáčkou, přešlapováním a tleskáním nad hlavou nebo po holínce v různých polohách s kombinací volně improvizovaných cifer.

3. Ve třetí fázi nasazuje hudba rychlé tempo, které drží až do konce. Tanečníci rozvíjejí hbité, plynule navazující cifry v harmonickém souladu s hudbou bez atraktivních výstřelků pohybové obratnosti.“ I když se tato stať týká celého Kyjovska, autorka je tu zřejmě ovlivněna svým studiem verbuňku jihokyjovského. Odpovídá tomu ostatně autorčin příspěvek na I. semináři o slováckém verbuňku ve Strážnici r. 1987²⁸: „Verbuňk na jižním Kyjovsku má po předzpěvu tři taneční složky. První, pomalá část, které se říká válavý verbuňk, se vyznačuje klidnými pohyby, druhá část je hudebně i pohybově rušnější a ve třetí části tanec vrcholí. Výskoky, které vidíme na Podluží, se na Kyjovsku netančí.“ Je však zajímavé, že v práci z r. 1962²⁹ uvádí: „Verbuňk má dvojí taneční tempo. V první části jsou pohyby klidnější, ve druhé části rušné.“

Z. Jelínková v r. 1991³⁰ nejdříve charakterizuje verbuňk na Kyjovsku obecně (a přejímá zde zčásti charakteristiku M. Bimkové): „Kyjovský verbuňk postrádá vysoké a široké podlužácké skoky, prudké otáčky nebo výskoky s tleskáním

o holínky. Často neoplývá ani množstvím různých drobně propracovaných krůčků... Krokové cifry ... byly vždy drobné a jejich provádění nebylo příliš pestré, spíše se opakovalo několik jednoduchých sestav." Dále pak rozeznává na Kyjovsku dva styly: *"Tanečníci ze severního Kyjovska užívají drobných cifer, ostrých nižších výskoků, pevných, rovných nohou s minimálním pohybem kolenou. Celkový pohyb nohou vychází z pánevní oblasti, držení těla je vzpřímené, vznostné, ruce buď vzadu na opasku nebo vysoko propnutě zdvižené. Hlava vzpřímená. Cifrování v oblasti jižního Kyjovska sestává ve větší míře ze skoků, otáček a různých forem zatleskání. Méně je užíváno drobných krokových variací. Doprovodná gesta jsou široká, ruce vysoko zdvižené (nejméně jedna paže) dokreslují celkový pohyb. Hlava v mírném předklonu sleduje pohyb nohou. Severokyjovský verbuňk - cifrování je temperamentnější ve svých cifrách a v plynulých krokových sestavách. Jihokyjovské naopak výbušnější v celkovém projevu, dynamice a skladbě, která ve větší míře užívá cifer tančících při zemi."* Pokud jde o taneční tempo, uvádí jen dvojí: část *"válanou"* (v tempu zpěvu) a část *"rychlou"*, někdy zvanou též *"na odrážku"* nebo *"friško"* (ve vysokém tempu).

Jak vidíme, tyto charakteristiky se v mnohém liší. Je to doklad vývoje verbuňku. K. Navrátil vzpomíná na střední generaci tanečníků (čtyřicátníků) v prvé polovině čtyřicátých let, M. Bimková zachytila na jižním Kyjovsku tanečnice několika generací (od 23 do 61 let) v r. 1951, Z. Jelínková ve své vlastní charakteristice (rozdílly mezi

Rekruti ze Svatobořic-Mistřina na Slovákčém roku v Kyjově 1975 (archív ÚLK).

severním a jižním stylem) vychází zřejmě z toho, co viděla až do konce let osmdesátých.

CHARAKTERISTIKA VERBUŇKU NA KYJOVSKU - současná podoba

Pracovní skupina pro přípravu I. dílu druhé řady Lidových tanců z Čech, Moravy a Slezska, tedy videokazety Verbuňk na Kyjovsku, složená ze znalců lidového tance a znalců verbuňku na Kyjovsku vyjmenovaných v předmluvě a autora, v září a říjnu 1999 prostudovala 78 pohybových snímků (ze 107 soustředěných) ze severního a 59 z jižního Kyjovska z let 1987-1999. V několika diskusích si vyjasňovala, co je obecné pro všechny slovácké verbuňkové styly a co je charakteristické pro verbuňk na Kyjovsku vcelku a v čem jsou rozdíly mezi jeho jižní a severní podobou. Zde předkládáme výsledky tohoto zkoumání.

Předzpěv je neodmyslitelnou součástí verbuňku, jím tanec vždy začíná (pokud nejde o cifrování v průvodu či při obchůzce). U všech slováckých verbuňkových stylů, pokud si tanečník přezpívuje sám, je při tom gestikulace, pohyb a výraz velmi individuální. Tanečník se předzpěvem uvádí do nálady, kterou k tanci potřebuje, a navazuje kontakt s muzikou. Vše tedy záleží na jeho osobnosti, pěvecké zdatnosti, fyzických a duševních předpokladech a zvyklostech, ale i na okamžité náladě a fyzické kondici, což platí ostatně i pro celý tento tanec.

Přesto můžeme konstatovat tendence k některým odlišnostem mezi námi zkoumanými styly. Severokyjovští tanečníci mají často obě ruce vzpaženy vysoko nad hlavou po celou dobu zpěvu a všechny prsty v tomto gestu většinou směřují vzhůru, nohy mají obvykle ve stoji spojném

s váhou rovnoměrně rozloženou na obou nohou a přitom v rytmu lehce natáčejí horní část trupu ze strany na stranu. Tanečníci jihokyjovští vzpažují obě ruce obvykle jen při zdůraznění melodie nebo při plynulé výměně vzpažených rukou, prsty mají v gestu lehce sevřeny, ale se vztyčeným ukazováčkem, nohy mívají v mírném rozkroku a přenášejí přitom do rytmu váhu z nohy na nohu se současným mírným natáčením těla ze strany na stranu.

Verbuňk se většinou předzpěvuje i tančí hromadně. V takovém případě stojí tanečníci při předzpěvu obvykle ve vázaném půlkruhu čelem k muzice v držení zezadu na ramenou (paže je položena za hlavou souseda dlaní na jeho protilehlém rameni) nebo za těly vzadu křížem, nověji (pravděpodobně pod vlivem souborových úprav) za paže ve výši ramen, nohy poněkud rozkročeny a celý půlkruh se do rytmu mírně kývá ze strany na stranu. Severokyjovští obvykle dávají přednost držení za těly křížem (většinou se uchopí za opasky). Krajní tanečníci mívají volnou ruku vzpaženu nebo upaženu v gestu, jednu paži během předzpěvu občas zvednou i někteří tanečníci v půlkruhu (spíše severokyjovští).

Důležitou roli hraje muzika a její primáš, jak dovedou již při předzpěvu posílit vnitřní napětí tanečníků a jak jim dovedou při tanci zahrát „pod nohy“. Ostatně primáš by měl tanečnický sledovat po celý tanec a dobrý primáš dokáže pocítit jaké tempo tanečník právě potřebuje.

Vlastní tanec sestává ze dvou až tří částí rozdílného tempa. První je pomalá (kolem M. M. = 84) a poslední rychlá (kolem M. M. = 160). Některé cimbálové muziky

mají v poslední době tendenci rychlou část ještě zrychlovat, právě tak jako dechovky, z nichž některé navíc tempo části první ještě zpomalují. Zřídka se tu užívá část středního tempa (kolem M. M. = 132), kterou někteří znalci verbuňku na Kyjovsku odmítají. V tomto tempu se však cifruje na polkový rytmus při tanečních zábavách, v průvodech pak v tempu pochodovém (M. M. = 104-110). K rychlému tempu tanečník často vyzve kapelu zvoláním „Muzikol!“, „Muziko, fryškol!“ nebo „Hoš, muzikol!“ ap. Samozřejmě, že tempo ovlivňuje výběr i provedení tanečních figur. Dobří tanečníci užívají v rychlé části jiné figury než v pomalé.

Tanečníci na Kyjovsku mají při tanci horní část trupu mírně předkloněnu vpřed, severokyjovští mívají zadní - hýždovou část vysazenu poněkud dozadu. Hlava sleduje pohyb nohou. Jihokyjovští tanečníci mají ruce rozpaženy převážně jen do výše hlavy, aby vynikly široké, bohatě vyšíváné rukávy, severokyjovští, protože mají rukávy uzavřené, mají ruce často vysoko nad hlavou. Pentle, které náleží ke slavnostnímu kroji svobodných, se při tanci pohybují volně, tanečníci na ně neberou zřetel.

Odskoky (např. III. cifra v příloze č. 1), přeskoky z nohy na nohu, výskoky, skoky do dřepu, výskoky z dřepu, tleskání o holínku ve stoji nebo ve výskoku, to vše patří ke všem slováckým verbuňkovým stylům. Liší se provedením v držení těla a paží, jak je uvedeno výše, a ve vedení nohou. Tanečníci jihokyjovští mají tendenci držet kolena šířeji od sebe, než severokyjovští, avšak při podřepech, dřepch a poklecích mívají kolena u sebe i oni. V obou stylech je

patrná tendence propínat při jakémkoli odpoutání nohy od země její podnártovou část dolů.

Taneční figurou, charakteristickou pro oba kyjovské styly, je otáčka ze stoje na jedné (většinou levé) noze o 180° až 360° s přednoženou a většinou v koleně pokrčenou druhou nohou se současným přechodem do hlubokého podřepu až pokleku na jednu nohu. Bývá zakončena jedním nebo dvěma tlesknutími o zem nebo jedním tlesknutím o holeň či o patu. Někdy je provedena ve výskoku. Severokyjovští ji používají více a obvykle na začátku pomalé části.

Další charakteristickou figurou obou stylů jsou tzv. nůžky. Začíná větším vykročením jedné nohy vpřed a odrazem do výskoku na ní, současně švihem přednoží vysoko noha

Cílování s praporci při svatbě „pod nůžky“, tanečníci z Ratíškovic na strážnickém festivalu r. 1951 (archiv Z. Jelínkové).

druhá, následuje opět švihem vysoké přednožení nohy první, zatím co druhá již směřuje k zemi (obě nohy se mýjejí ve výskoku) a po dopadu přechází do dřepu, vzápětí přinoží do dřepu první. Někdy tanečník tleskne o holínku (dokonce až o nártovou část) první nohy v přednožení nebo oběma rukama pod ní. Z dřepu následuje obvykle výskok snožmo na místě. Jihokyjovští nůžky používají více a v pomalé i rychlé části, severokyjovští méně a převážně jen v části rychlé.

Jihokyjovští tanečníci s oblibou srážejí chodidla ze stoje rozkročného a pokrčují obě nohy při výskoku pod sebe, někdy s tlesknutím o holínku nebo o patu. Severokyjovští užívají občas sražení chodidel do strany ve výskoku nebo skoku (výskok nebo skok s příklepem).

Pro severokyjovský styl je zvláště charakteristická drobnokresba podnártovou částí nohy - několikanásobný rytmický poklep špičkou nohy o zem nebo střídavě patou a špičkou, prokládaný drobnými poskoky na stojné noze nebo i bez nich. Dále tzv. kozáčkové figury - přednožování ve dřepu střídavě levou a pravou nohou s případnými potlesky o holeň nebo přednožování snožmo. Občas tanec prokládají výdržemi ve stoji spojném, přičemž natáčejí horní část těla nebo celé tělo ze strany na stranu s rozpaženými nebo vzpaženými rukama. Oblíbenou figurou mnohých tanečníků v pomalé části je ve stoji vysoké přednožení jedné nohy, obvykle s mírně pokrčeným kolenem, na niž se 2x - 3x tleskne (na stehno, pod kolenem a tam, kam tanečník nejdále dosáhne). Mimořádnou zvláštností je tleskání hřbetní částí prstů či ruky.

Vcelku lze charakterizovat současný projev jihokyjovských tanečníků jako živelný, energický, s tanečními figurami většinou plynule navazujícími na sebe, někdy bez ohledu na frázování taneční písně, se střídým využíváním prostoru. Severokyjovští tanečníci disponují větší zásobou tanečních figur, zejména drobných, jejich projev je díky dynamickým kontrastům (drobná či přízemní cifra - skočná či vysoká cifra, výdrž - pohyb) výbušnější, s větším ohledem na frázování taneční písně a využívání prostoru.

Je nutno konstatovat, že v obou kyjovských stylech je patrný rozdíl mezi tanečníky, kteří prošli praxí v souboru nebo slováckém krúžku, a mezi těmi, kteří takovou praxi neprošli. Ti druzí mají obvykle projev jednodušší, ale v rámci stylu.

Cífruje se i s jinou rekvizitou - skupina z Vacenovic při inscenaci dožíněk na Slováckém roku v Kyjově 1975 (archív ŮLK).

■ HUDEBNÍ DOPROVOD

K. Vetterl uvádí, že „jedním z nejpozoruhodnějších rysů hudební tradice na Kyjovsku je dlouhé přežívání cimbálových kapel. Pozůstávaly obvykle z 1-2 houslistů, basisty a cimbalisty. Někdy před r. 1800 se k nim začal připojovat ještě klarinetista... Zatím nejstarší doklad ...se vztahuje k výtržnosti na taneční zábavě ve Skoronicích 14. dubna 1799, když si tam cizí vojáci chtěli vynutit tanec přihazováním peněz do cimbálu“³¹. Za obce se starou cimbálovou tradicí považuje jihokyjovské Milotice a Mistřín a na severním Kyjovsku Boršov, Čeložnice, Ježov, Kelčany, Moravany, Nětčice, Skoronice, Vlkoš, Vřesovice a Žádovice. Již vzpomenutá zpráva Bruno Wohlmanna z r. 1841 (viz pozn. 11) uvádí hudební doprovod ve složení cimbál, harfa a housle. Ale kolem r. 1900 začal zájem o cimbálové kapely upadat, i když se některé udržely až do let dvacátých, a začaly být nahrazovány dechovými hudbami a tzv. štrajchy - smyčcovými kapelami doplněnými některými nástroji dechovými, nejruznějšího složení.

M. Bimková stopuje tradici cimbálových kapel až do konce první světové války³². Cimbalisty, narozené v devatenáctém století a zemřelé v polovině následujícího, uvádí ve svých rodokmenech milotických muzikantských rodů hned tři: vzdáleného příbuzného rodu Řiháků Matouše Šnajdra (1871-1940) ze Skoronic a přímo z tohoto rodu Staňka Řiháka (1887-1952) z Milotic, z rodu Křížků Stanislava Křížku (1863-1945) „Idáše“ z Milotic.

K. Navrátil vzpomíná, že v r. 1944 vypomáhal muzikantům

ve Svatobořicích, jimž primášoval Vratislav Hladký a s nimiž tehdy hrál cimbalista Antonín Brandys (1882-1965), syn onoho Antoše Brandýse (1847-1919) z Mistrína, jehož fotografie je v Černíkově stati v Moravském Slovensku³³. Ale to už byla muzika, k jejíž tradici se hlásí svatobořický Slováký krúžek, i když jí v jejich začátcích - jak konstatuje K. Vetterl - „zvláštní význam ... dodávala spoluúčast místních lidových muzikantů Josefa Měchury jako kontráše, klarinetisty Jana Řiháka a basisty Josefa Bimky, vedle cimbalisty Antonína Brandýse mladšího“³⁴.

O gajdošské muzice se K. Vetterl ve své studii vůbec nezmiňuje, i když v Šardicích, těsně sousedících s Kyjovskem, je doložena pro r. 1836³⁵.

Během první republiky tradici cimbálových muzik zcela překryla dechová hudba a k jejich obnově na Kyjovsku dochází až za druhé světové války a hlavně v poválečném období tzv. renesance folkloru. V přechodném období, mnohde dokonce až do prvních let po druhé světové válce, hrávali na zábavách muzikanti v dechovkovém obsazení jen do večere, do půlnoci, a pak pokračovali jako štrajch. K. Navrátil vzpomíná, že na soutěže ve verbuňku v Kyjově v l. 1948 a 1949 přijeli tanečníci ze Svatobořic, Hýsel a Kostelce se štrajchy, některý z nich dokonce s cimbálem. O hodech a obdobných slavnostních příležitostech a na tradičně pojatých tanečních zábavách však dodnes vévodí dechovka.

Lze se tedy domnívat, že k verbuňku hrávaly tytéž kapely, jaké zde uvádíme.

■ TANEČNÍ PŘÍLEŽITOSTI

Verbuňk na Kyjovsku dodnes žije při tradičních zvykoslovných aktivitách - hodových, dožínkových a jiných slavnostních průvodech a obřadech a na tanečních zábavách s nimi spojených, fašankových obchůzkách, zřídka již v průvodech svatebních, ale bývá *„také vyvrcholením družného veselí chasy a ženáčů při svatbě nebo jiných rodinných nebo společenských oslavách“*,³⁶ dále ve slováckých krúžcích a folklorních souborech a na akcích jimi organizovaných, např. besedách u cimbálu. Zde všude se tančí převážně hromadně, ale jsou příležitosti, kdy se tu stává tancem sólovým: o hodech každý stárek musí prokázat svůj taneční um sólem před chasou, když si pro něho přijde k jeho bydlišti, nezřídka též před domem stárky nebo před radnicí či při zahájení hodové zábavy. Tam, kde mají při hodech instituci „hospodáře“, povolujícího hody, je i na něm, aby sólově zacifroval.

V krúžcích a souborech se chlapci tancovat verbuňk učí, ale všude s důrazem na zachování improvizačního a individuálního charakteru tance. Ostatně lidovým tancům se mládež musela učit vždycky³⁷ a přirozená ctižádost chlapců je nutila, aby si to, co od starších viděli, sami někde v ústraní zkoušeli a postupně ovládli. V každé generaci byli přední tanečníci, kteří byli ostatními považováni za vzor a které se snažili nejen mladší, ale i příslušníci jejich generace napodobit³⁸.

Verbuňk na Kyjovsku však tanečníci neprovozovali a neprovozují jen při výše zmíněných příležitostech ve své

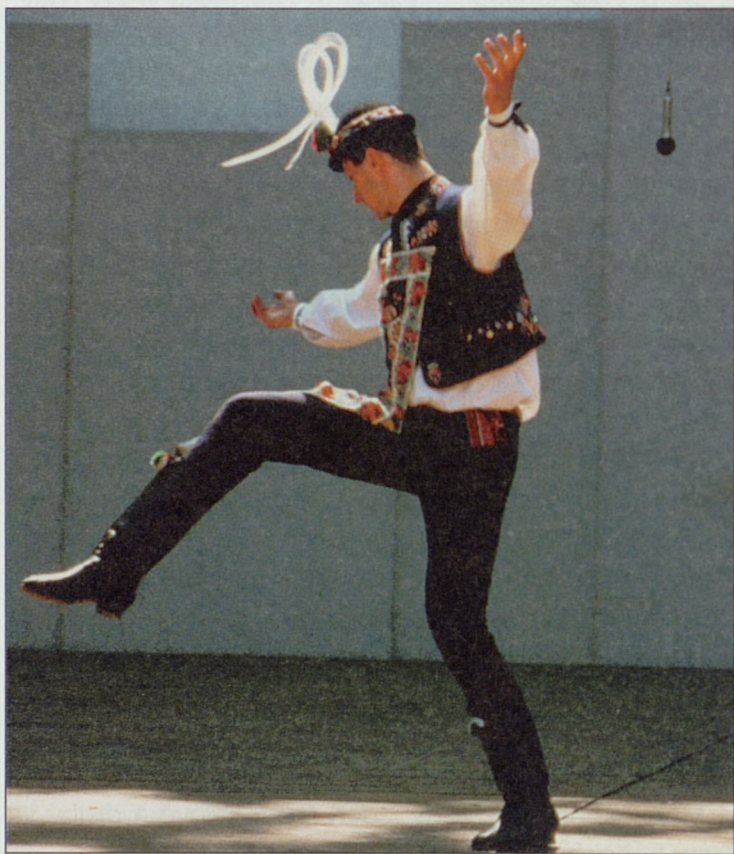
domovské obci. Odedávna je tu zvykem, že chlapci navštěvují různé taneční příležitosti v okolních obcích a to nejen kyjovského, ale i sousedních národopisných regionů. Zde musíme upozornit na styky jižního Kyjovska s Podlužím³⁹, odkud zřejmě leccos přicestovalo do zásoby tanečních figur i tanečního stylu zdejšího verbuňku.

Zvláštní příležitostí, avšak s dlouhou tradicí, jsou soutěže ve verbuňku. První v Kyjově se konaly v letech 1947-1949⁴⁰, ale byla to myšlenka starší - dr. Jiří Dunděra z Kyjova uvádí⁴¹, že v neuskutečněném kyjovském Slováckém roku 1939 mělo proběhnout „*soutěžní cifrování*“, do něhož byli přihlášení tanečníci z Milotic, Mistřína, Svatobořic a Šardic. Podobně již v prvních ročnících Strážnických slavností (1946-1948, 1951) se konaly „závody“ ve verbování, které pak pokračovaly (všelijak přetvářeny do podob více odpovídajících dobovým soutěžím lidové umělecké tvořivosti) až v l. 1957-1959, 1961 a 1964⁴². V roce 1986 pak byly na Mezinárodním folklorním festivalu ve Strážnici opět obnoveny pod názvem Soutěž o nejlepšího tanečníka slováckého verbuňku a jsou každoročně dostaveníčkem nejlepších slováckých verbířů dodnes.

Těchto soutěží se zúčastňovali a účastní i tanečníci z Kyjovska⁴³. V návaznosti na soutěž strážnickou je od r. 1991 pravidelně pořádána soutěž tanečníků verbuňku Kyjovska (které je při této příležitosti chápáno územně, takže má účastníky také ze Ždánka, Bzenecka a Moravskopísecka), vždy jeden rok v Kyjově a druhý ve Svatobořicích-Mistříně⁴⁴.

Je nesporné, že soutěže mají na vývoj verbuňku na

Kyjovsku, právě tak jako jinde, vliv. Styl kyjovského verbuňku ovlivňuje verbuňk v sousedních národopisných regionech dolňáckém Bzenecku a Moravskopísecku a hanákoslováckém Ždánsku, podílel se i na vytvoření verbuňku uherskobrodského⁴⁵.

Pavel Bochýnek (1977) ze Slováckého souboru v Kyjově ve výběrovém kole strážnické soutěže v r. 1999 (foto RNDr. Jiří Kraus).

Jan Hajný (1977) ze Slováckého krúžku ve Svatoboficích-Mistříně ve výběrovém kole strážnické soutěže v r. 1999 (foto RNDr. Jiří Kraus).

Poznámky k textu

- 1 Průběh seminářů je zachycen ve sborníku Slovácký verbuňk v teorii a praxi, sestavili Krist, J. M. - Pavlišťík, K., Strážnice 1993.
- 2 Frolec, V.: Lidová kultura. In: Vlastivěda moravská, Hurt, R. a kol., Kyjovsko, Brno a Hodonín 1970, s. 184n.
Krist, J.: Předmluva. In: Petrů, J., K městečku Kyjovu, Hodonín 1986, s. 5.
Synek, F.: Kyjovsko a kyjovské Dolňácko - geografické a etnografické vymezení oblasti. In: Pavlík, J., Návraty Kyjovska (sborník), Kyjov 1991, s. 93n.
- 3 Např. v programech národopisné slavnosti Slovácký rok v Kyjově nebo v již citované publikaci Vlastivědy moravské.
- 4 Poněkud jiné vymezení severního Kyjovska má O. Hrabalová (Lidové písně z Kyjovska a Ždánicka I, Kyjov nedat., s. 9). Z obcí námi jmenovaných zařazuje Bohuslavice do Ždánicka a naopak k nim přiřazuje Vracov a Žeravice.
- 5 Frolec, o. c.
Synek, F.: Životnost tanečního folklóru na jižním Kyjovsku. In: Lidový tanec, píseň a hudba v tradici a současné praxi, Sborník příspěvků z 12. etnomuzikologického semináře (Valtice, 17. - 19. května 1982), Brno 1983, s. 47n.
- 6 Jelínková, Z.: Mužské taneční projevy na Slovácku. Svatobořice-Mistřín 1991. S. 1.
- 7 Holý D.: O verbuňku. In: Slovácký verbuňk v teorii a praxi, s. 17.
- 8 Vysloužil, J.: Hudební slovník pro každého. Vizovice 1995. S. 311.
Holý, D., o. c.
- 9 Encyklopédia ľudovej kultúry Slovenska. Bratislava 1995. Heslo „verbunk“, zv. 2, s. 297n.
- 10 Např. M. Ševela, autor obrazové publikace U žůdra (Brno 1944) o životě Svatobořic a Mistřína, užívá pro verbuňk výhradně výraz cifrování, cifrovat, výraz verbovat užil jen jednou a to ve významu „užívat si“, „veselit se“.
F. Synek v obdobné publikaci o 53 let později (Frajárka, Svatobořice-Mistřín 1997) však již uvádí jen název verbuňk.
- 11 Popis tance, jehož prvá část byla párová a druhá sestávala z chlapčeských výskoků, někdy podporovaných děvčetem, je v článku Bruno Wohlmanna Aus Gaya v časopisu Volkstümliches z r. 1841 - viz Jelínková, Z.: Bibliografická poznámka k tancům z Kyjovska, in: Bimková, M., Tance z Kyjovska, Brno 1975, s. 57n, č. 3.
- 12 Např. Tanec pro mužského z Velké n. V., zaznamenaný M. Zemanem (Bartoš, F. - Janáček, L.: Národní písně moravské v nově nasbírané, Praha 1901, s. 930), přetištěný v publ. Zeman, M.: Hornácké tance, Praha 1951 na s. 30 pod názvem Verbunk: Jací, tací: „Na první osminu taktu vstoupí špičkou levé nohy ze zadu pod nadzvýšenou patu pravé nohy; na druhou osminu taktu dá za patu levé a na špičce levé nohy poskočí na místo pravé nohy; na třetí osminku taktu přichystaná již noha pravá vstoupí špičkou pod patu levé a na čtvrtou osminku taktu poskočí na místo špičky levé nohy, kteráž zároveň za patu pravé uhnula.“
- 13 Vysloužil, o. c., s. 202.
- 14 Vetterl, K. - Hrabalová, O.: Guberniální sbírka písní a instrumentální hudby z Moravy a Slezska z roku 1819. Strážnice 1994. Píseň č. 330 (s. 402), zázilka M 27 (s. 451).
- 15 Etnologický ústav Akademie věd ČR v Brně (dále jen EÚ AV ČR), sign. X 1.
- 16 Jelínková, Z.: Bibliografická poznámka..., s. 56, č. 1.
Synek, F.: Lidové tance na Kyjovsku. Metodický materiál. Hodonín, nedat. (1985). S. 7.
- 17 Jelínková, Z.: Tance z Hornácka I. (Velká n. V., Javorník.) Hodonín, nedat. (1967). S. 34n. Autorka zde také cituje starší popisy Martina Zemana i záznam melodie Lucie Bakešovou.
- 18 Bimková, M.: Z hudební minulosti Milotic. Brno 1991. S. 8: „Za doby mládí Anny Nedúchalové kolem r. 1840 i později za mládí Růženy Řihákové kolem r. 1890 tančila mládež tyto různé tance v Miloticích. Chlapci měli samostatné tance a taneční

- hry pod názvy: Funty, Kdo nedělá to co já, Mlýnské kolo, Šátečková, Verbuňk." O Anně Nedůchalové a Růženě Řihákové-Snajdrové viz s. 7.
- 19 EÚ AV ČR sign. A 323/100 Či to chuapci, či to byli.
 - 20 EÚ AV ČR, sign. A 1184/31 Dívča zell okopává a A 1184/35 Štyry koně ve dvoře.
 - 21 EÚ AV ČR, sign. A 1009/302 Dybys byla katolíčka, Vacenovice, A 1055/16 Hore vrškem voda běží, Ratíškovice.
 - 22 Taneční písně označili V. Hladký, L. Kuba, F. Kyseľková, A. Pek, J. Poláček a J. Vašek, nedůsledně J. Řihák, H. Bím až ve sběrech z r. 1936, neoznačili J. Kračmer, R. Kučera, L. Poděšť, V. Setínský a M. Zeman.
 - 23 Okresní archiv v Hodoníně, sign. VMHO-29.
 - 24 Ševela, M.: U žůdra. Brno 1944. S. 85, 103 a 104.
 - 25 Jančář, J.: Strážnická ohlédnutí. 50 let mezinárodního folklorního festivalu ve Strážnici. Strážnice 1995. S. 154 a 172.
 - 26 Navrátil, K.: O kyjovském verbuňku. In: Slovácký verbuňk v teorii a praxi, s. 56n. Dále Zpráva o poradě o jihokyjovském verbuňku dne 5. 9. 1999 ve Strážnici, dopis K. Navrátila z 1. 11. 1999 a magnetofonový záznam rozhovoru s ním dne 6. 4. 2000.
 - 27 Bimková, M. - Vetterl, K.: Lidové kapely, písně a tance. In: Vlastivěda moravská..., s. 240.
 - 28 Bimková, M.: Verbuňk na jižním Kyjovsku. In: Slovácký verbuňk v teorii a praxi, s. 14.
 - 29 Bimková, M. - Seehák, J.: Tance z Kyjovska. Strážnice nedat. (1962). S. 9. Totéž vyjádření je v publ. Bimková, M.: Tance z Kyjovska. Brno 1975. S. 9.
 - 30 Jelínková, Mužské taneční projevy..., s. 18.
 - 31 Bimková - Vetterl, o. c., s. 229n.
 - 32 Bimková, Z hudební minulosti..., s. 18: „Kovařík byl nerozlučnou součástí Svobodovy cimbálové muziky z Kelčan v době jejího největšího rozkvětu v letech 1896-1918.”
 - 33 Černík, J.: Umění hudební. In: Moravské Slovensko, sv. II., Praha 1922, s. 642. Černík uvádí jeho jméno Brandys a datum narození 10. VI. 1947, avšak K. Vetterl (Lidové kapely..., viz pozn. 27, s. 230) Brandys a rok narození 1848.
 - 34 Bimková - Vetterl, o. c., s. 230.
 - 35 Jelínková, Bibliografická poznámka..., s. 57.
 - 36 Jelínková, Mužské taneční projevy..., s. 21.
 - 37 Bimková - Vetterl, o. c., s. 239: „Lidovým tancům přiučovala se mládež již od svých školních let. Pořádala tzv. malé muziky buď na mlatech nebo v hospodě, často jen při harmonice.”
 - 38 V průzkumu, provedeném při natáčení 19ti tanečníků verbuňku ze šesti obcí Kyjovska v červnu 1999, uvedlo konkrétní jméno svého vzoru 7 tanečníků a 5 jmenovalo obecně tanečníky starší.
 - 39 Frolec, o. c., s. 184.
 - 40 K. Navrátil uvádí, že z iniciativy Slováckého krúžku v Nětčicích se konaly v letech 1947-1949 jakési soutěže (nebo spíše přehlídky) ve verbuňku vždy o velikonoční neděli v kyjovské sokolovně. Poprvé se zúčastnili jen tanečníci nětčičtí, dalších ročníků pak svatobořičtí a hyšelstí, jednou také kostelečtí. V r. 1948 dostal každý divák se vstupenkou lístek, na nějž napsal jméno tanečníka, kterého považoval za nejlepšího. Největší počet hlasů dostal právě K. Navrátil a organizátor soutěže, učitel a osvětový pracovník Ladislav Pátek, ho proto nazval „králem verbuňku”.
 - 41 Synek, F.: Obraz národopisné slavnosti - Slovácký rok v Kyjově 1921-1999. Kyjov 1999, S. 15.
 - 42 Jančář, o. c., s. 153n a 172n.
 - 43 Např. již v r. 1946 si tanečníci z Ratíškovic vybojovali 2. místo, po r. 1986 „zabodovali” Kyjovjáci až 3. místem T. Machalínka z Kyjova v r. 1993, který následujícího roku zvítězil a v l. 1996 a 1999 získal opět 3. místo, v r. 1998 byl na 3. místě Jan

- Krist z Kyjova. Jihokyjovští tanečníci se dosud ve strážnické soutěži neprosadili.
- 44 Synek, F.: Ohlasy soutěže o nejlepšího tanečníka kyjovského verbuňku. In: Folklor, informační bulletin Folklórního sdružení 2/92, 1992,s. 20n.
- 45 Krist, J. M.: O uherskobrodském verbuňku. In: Slováký verbuňk v teorii a .praxi, s. 60n.

Literatura

- Bartoš, F. - Janáček, L.: *Národní písně moravské v nově nasbírané* ■ Praha 1901.
- Bimková, M.: *Tance z Kyjovska* ■ Brno 1975.
- Bimková, M.: *Verbuňk na jižním Kyjovsku* ■ In: *Slovácký verbuňk v teorii a praxi*, Strážnice 1993, s. 14.
- Bimková, M.: *Z hudební minulosti Milotic* ■ Brno 1991.
- Bimková, M. - Seehák, J.: *Tance z Kyjovska* ■ Strážnice nedat. (1962).
- Bimková, M. - Vetterl, K.: *Lidové kapely, písně a tance* ■ In: *Vlastivěda moravská*, Hurt, R. a kol., Kyjovsko, Brno a Hodonín 1970, s. 229n.
- Černík, J.: *Umění hudební* ■ In: *Moravské Slovensko, svazek II., kapitola IX*, Praha 1922, s.595n.
- Důžek, S.: *K současnému repertoáru ženských a mužských tanců na Slovensku* ■ In: *Slovenský národopis* 3/1995, s. 313n.
- Encyklopédia ľudovej kultúry Slovenska. Bratislava 1995.
- Holý, D.: *O verbuňku* ■ In: *Slovácký verbuňk v teorii a praxi*, Strážnice 1993, s. 14n.
- Hrabalová, O.: *Lidové písně z Kyjovska a Ždánicka I a II* ■ Kyjov nedat. (1998).
- Frolec, V.: *Lidová kultura* ■ In: *Vlastivěda moravská*, Hurt, R. a kol., Kyjovsko, Brno a Hodonín 1970, s. 184n.
- Jančář, J.: *Strážnická ohlédnutí* ■ 50 let Mezinárodního folklorního festivalu ve Strážnici, Strážnice 1995.
- Jelínková, Z.: *Bibliografická poznámka k tancům na Kyjovsku* ■ In: Bimková, M.: *Tance z Kyjovska*, Brno 1975, s. 55n.
- Jelínková, Z.: *Mužské skočné tance prestižního rázu na jihovýchodní Moravě a v sousedních územích* ■ In: *Slovácko*, XXXV - 1993, s. 59n.
- Jelínková, Z.: *Mužské taneční projevy na Slovácku* ■ Svatobořice-Mistřín 1991.
- Jelínková, Z.: *O verbuňku na Slovácku* ■ In: *Slovácký verbuňk v teorii a praxi*, Strážnice 1993, s. 7n.
- Jelínková, Z.: *Slovácký verbuňk v současnosti* ■ In: *Slovácký verbuňk v teorii a praxi*, Strážnice 1993, s. 37n.
- Jelínková, Z.: *Tance z Hornácka I (Velká n. V., Javorník.)* ■ Hodonín nedat. (1967).
- Jelínková, Z. - Laudová, H. - Podešvová, H.: *Lidový tanec* ■ In: *Československá vlastivěda, díl III. Lidová kultura*, Praha 1968, s. 364n.
- Krist, J.: *Předmluva* ■ In: Petrů, J., *K městečku Kyjovu*, Hodonín 1986, s. 3n.
- Krist, J. M.: *Co víme a nevíme o slováckém verbuňku* ■ In: *Slovácký verbuňk v teorii a praxi*, Strážnice 1993, s. 5n.
- Krist, J. M.: *O uherskobrodském verbuňku* ■ In: *Slovácký verbuňk v teorii a praxi*, Strážnice 1993, s. 60n.
- Krist, J. M. - Pavlišťík, K.: *Slovácký verbuňk v teorii a praxi (sborník)* ■ Strážnice 1993. (Z diskuse: J. M. Krist o kyjovském verbuňku na s. 32, R. Sedlář

- o verbuřku z Nětčic na s. 33n, J. M. Krist o podílu kyjovského verbuřku na vzniku verbuřku uherskobrodského na s. 34, Z. Šimeček o předzpěvu a o tanečním tempu na s. 81, o propínání špiček chodidel na s. 81.)
- Navrátil, K.: O kyjovském verbuřku ■ In: *Slovácký verbuřk v teorii a praxi*, Strážnice 1993, s. 56n.
- Petrů, J.: *K městečku Kyjovu* ■ Hodonín 1986.
- Synek, F.: *Frajárka* ■ Svatobořice-Mistřín 1997.
- Synek, F.: *Kyjovsko a kyjovské Dolňácko - geografické a etnografické vymezení oblasti* ■ In: Pavlík, J.: *Návraty Kyjovska (sborník)*, Kyjov 1991.
- Synek, F.: *Lidové tance na Kyjovsku, Metodický materiál* ■ Hodonín nedat. (1985).
- Synek, F.: *Obraz národopisné slavnosti Slovácký rok v Kyjově 1921 - 1999* ■ Kyjov 1999.
- Synek, F.: *Ohlasy soutěže o nejlepšího tanečníka kyjovského verbuřku* ■ In: *Folklor, informační bulletin Folklorního sdružení 2/92*, 1992, s. 20n.
- Synek, F.: *Životnost tanečního folklóru na jižním Kyjovsku* ■ In: *Lidový tanec, píseň a hudba v tradici a současné praxi, Sborník příspěvků z 12. etnomuzikologického semináře (Valtice, 17. - 19. května 1982)*, Brno 1983, s. 47n.
- Ševela, M.: *U žúdra* ■ Brno 1944.
- Tóth, Š.: *Lidový tanec* ■ In: *Československá vlastivěda, díl III. Lidová kultura*, Praha 1968, s. 692n.
- Vlastivěda moravská. Hurt, R. a kol.: Kyjovsko.* ■ Brno a Hodonín 1970.
- Vetterl, K. - Hrabalová, O.: *Guberniální sbírka písní a instrumentální hudby z Moravy a Slezska z roku 1819* ■ Strážnice 1994.
- Vysloužil, J.: *Hudební slovník pro každého* ■ Vizovice 1995.
- Wohlmann, B.: *Aus Gaya* ■ In: *Volkstümliches, Ost und West, Blätter für Kunst, Literatur und Geselliges Leben, Fünfter Jahrgang, 1841, Nro 5*, s. 20.
- Zeman, M.: *Hornácké tance* ■ Praha 1951.

Prameny

- Korespondence s ing. Klimentem Navrátilem z r. 1999.
- Magnetofonový záznam rozhovoru s ing. Klimentem Navrátilem dne 6. 4. 2000.
- Navrátil, K.: *Charakteristika současného projevu severokyjovského verbuřku*, rukopis ze září - října 1999.
- Okresní archiv v Hodoníně, VMHO-6 (Dubřany) a VMHO-29 (Ratíškovice) z tzv. *Soupalovy pozůstalosti*.
- Fondy, uložené v Etnologickém ústavu Akademie věd ČR v Brně.
- Synek, F.: *Charakteristika současného projevu jihokyjovského verbuřku*, rukopis z 23. 9. 1999.
- Synek, F.: *Charakteristika současného projevu severokyjovského verbuřku*, rukopis z 10. 10. 1999.
- Zprávy o poradách o verbuřku na Kyjovsku ve dnech 5. 9., 26. 9. a 10. 10. 1999 ve Strážnici.

PŘÍLOHA ČÍS. 1

Popis verbuňku (Milotice, Mistřín, Dubřany, Svatobořice, Ratíškovice, Vacenovice) v publikaci M. Bimkové Tance z Kyjovska (Strážnice nedat. - 1962), s. 9-12:

(Popis ve 4/4 taktu, arabské číslice označují takty, malá písmena - a, b, c, d - doby taktu, H = hoch).

A/

Chlapci předzpívají píseň obyčejně v půlkruhu (někdy také v kruhu), obrácení čelem k muzikantům. Drží se všichni zezadu v pase za ruce křížem, ve výši pasu nebo za ramena. Při zpěvu se mírně pohupují se strany na stranu.

Zpívá-li šohaj sám, předstoupí před muziku, zvedne paži ukazováčkem co nejvýš (jakoby chtěl zahrozit) a během zpěvu se pohybuje přirozeně, sebevědomě, ne však prkenně, ani ne strojeně. Bývá na první pohled zřejmé, že dovede svoji píseň zazpívat i prožít její přednes celým svým „já“, což je znatelné v mírném pohybu paží, hlavy, těla, nohy si občas podřepnou, jako by nabíral dech. Jindy si při zpěvu tleskne (pozor: netleská, když zpívá, jen v pomlčkách). Začáteční figury „Verbuňku“ provádějí se na místě, další volně do prostoru.

B/

Figury verbuňkové: válavý verbuňk, odskoky, šroubovitý pohyb, jiná cifra, kombinace figur, „podmetky“.

C/

Verbuňk má dvojí taneční tempo. V první části jsou pohyby klidnější, ve druhé části rušné. Na základě tohoto rozdělení podávám zde popis několika základních figur z jižní části Kyjovska. Tyto figury či „cifry“ se mohou rozvíjet dále podle individuálních schopností tanečníků.

Po předzpívání H zatleská, zavýská, což je pobídkou pro muzikanty k zahrání taneční písně k tanci. H se snaží vystihnout co nejlépe rytmus hraného verbuňku tanečními pohyby.

I. CIFRA:

- 1 H ze stoje spojitě se otáčí o 60° vlevo na patě levé nohy a na pravé špičce. Současně dá skrčenou levou ruku volně do týla (za hlavu) a pravou rukou v lokti mírně ohnutou do vzpažení, prsty pravé ruky lehce sevřeny, ukazováček nejvýš - jako by zahrozil. Očima doprovází pohyb pravé nohy (dívá se k zemi).

- 2a přenese váhu těla na levou nohu, pravá pokrčena v koleně spočívá na zemi jen špičkou (na palci).
- 2b,c H přechází do dřepu tak hluboko, až se dotkne pravým kolenem země.
- 2d Několikrát udeří dlaní pravé ruky o zem. Buď tleskne o zem jen jednou, tj. na jednu dobu, nebo 2x za sebou na jednu dobu. Když hudba úmyslně prodlouží tuto dobu nebo učiní pomlku, vyplní H prodlouženou dobu nebo pomlku (jako oddech) potlesky o zem.
- 3a,b H vstává z dřepu až do výponu tak, že váha těla se rovnoměrně rozdělí na obě nohy, které jsou právě na špičkách na přední části chodidla).
- 3c,d obrátí se vpravo.
- 4a H přenese váhu těla na pravou nohu,
- 4b,c přejde do dřepu, nedotýká se však levým kolenem země, ani netleskne rukou o zem jako ve 2. taktu.
- 4d Výdrž.

Jiný způsob začátku verbuňku:

II. CIFRA:

H má paže volně v upažení, trup (tělo) natáčí střídavě vlevo a vpravo s poklesáváním v kolenou.

- 1 H natočí horní část těla (tj. od pasu nahoru) vpravo, dolní část těla (tj. pánev s dolními končetinami) vlevo, s poklesnutím v kolenou. Pak se vzpřimuje.
- 2 Totéž na druhou stranu: horní část těla natočí H vlevo, dolní část těla vpravo s poklesnutím v kolenou. Pak vzpřimování. Všechny pohyby se provedou spojitě následovně:
 - 1a H se natočí vpravo či vlevo,
 - 1b poklesne v kolenách (tleskne),
 - 1c vzpřim,
 - 1d tlesknutí.
2. 3. atd. jako 1.

Tleskání se provádí takto:

H buď tleskne dlaní o zem při poklesnutí v kolenou, tedy, když je pažemi nejblíže zemi.

Nebo si tleskne pravou rukou (konečky prstů) na pravou holínku při poklesnutí (provede úklon vpravo). Na holínku může také tlesknout, když se vzpřímí.

Nad hlavou tleská H do svých dlaní při vzpřimování. Tanec je poma-

lý, vláčný, individuálně vytančený. H opakuje dřepy několikrát, podle potřeby tak, že jsou stále mírnější (plytší), poslední jen podřep a obrat ve stoji s přinožením zadní nohy a s poklepnutím o paty.

III. CIFRA - Z MÍSTA:

Odskoky. - Mohou se provádět po cifrách I. a II. nebo na začátku, chce-li se H dostat do volnějšího prostoru.

1 *H ze stoje spojiného provede výpon a odskočí stranou tak, že pravá noha kreslí malý oblouček (mírným přednožením) nad zemí, levá noha nejkratší cestou k pravé, trupem se otáčí mírně vlevo, nohy došlápnou současně na špičky a celé chodidlo do stoje spojiného. Odskok možno provádět též opačným směrem. Tempo odskoků může být několikrát:*

a/ buď celá fáze odskoku proběhne na jednu dobu,

b/ nebo na dvě (i více) doby.

Jestliže se odskoky provádějí jednotlivě, tj. odděleně, pak se provádějí v trvání dvou dob (na 1a odskok švihem, na 1b doskok snožmo, příp. výdrž), možno je však provést i na čtyři doby, tj. vložit mezi každý odskok výdrž.

Tančí-li H odskoky za sebou navazující jeden na druhý, pak je provádí každý na jednu dobu, bez výdrží, pomlk a přestávek. Při odskocích za sebou přenáší H váhu těla na levou nohu, pravou současně špičkou přiráží k levé, získává tím stabilitu. Odráží se opět levou k dalšímu odskoku a pravou nohou nabírá jen švih k pružnějšímu provedení. Pohledem sleduje pohyb té nohy, na kterou stranu skáče (vpravo - sleduje pravou, vlevo - sleduje levou).

Ukončuje-li odskoky, dostává se opět do stoje spojiného. Paty oddálí od sebe a sráží je úderem zpět k sobě do stoje spojiného. Tím vyplňuje pohybovou mezeru a získává stabilitu postoje.

IV. CIFRA - ŠROUBOVITÝ POHYB:

H spojuje uvedené odskoky s podřepem a šroubovitým pomalým vytáčením trupu. Při doskoku přejde hned do dřepu, chodidla blízko u sebe, rovnoběžně (asi 8 cm od sebe) - váha těla spočívá na špičkách, kolena k sobě. Z podřepu vytáčí se pak zvolna trupem vpravo až do výponu šroubovitým pohybem. H vystřídá tuto figuru (cifru) odskokem a může ji několikrát opakovat:

4/4:

1a odskok,

1b dřep,

- 1c šroubovitá otáčka,
1d výpon.

Ve 2/4 taktu v rychlejším tempu takto:

- 1a odskok do dřepu,
1b šroubovitá otáčka do výponu.

Druhá část verbuňku je v rychlejším tempu. Vyjadřuje se proto i pohybově rušně. H spojuje jednotlivé „cifry“ (pohybové prvky) v rytmu hudby a vytváří tak osobitou sestavu. Například:

V. CIFRA:

2/4:

- 1a H ze stoje spojného do výponu, pravou nohu kříží poskokem přes levou dopředu (výskok oběma nohami),
1b H dopadne na obě nohy, na přední část chodidel,
2a pravou nohou obloučkem odskok stranou šikmo dopředu vpravo, než pravá dopadne k zemi, levou nohu vykopne H do přednožení, váha těla na pravé noze.
2b H se odrazí pravou nohou, levou si dá menší švih, dopadne na obě chodidla s pootočením trupu dovnitř do stoje spojného.

Tyto pohyby navazují plynule jeden na druhý a vytvářejí postupně společně pěknou verbuňkovou cifru, již H často uzavírá rychlou část verbuňku.

Kombinace V. cifry:

H skončí V. cifru do podřepu a v této posici vykopává střídavě pravou, levou nohu do přednožení. Dovednější tanečník může přednožovat i obě nohy současně.

VI. CIFRA - „PODMETKY“.

K „podmetkům“ dochází nejčastěji po kombinaci V. cifry, tj. v době, kdy verbuňk dostupuje svého vyvrcholení. Ze vzporu klečmo (kolena a kotníky u sebe) unoží H pravou, švihne jí dopředu pod zvednutou pravou ruku (váha těla spočívá na levé ruce a noze), dále pod levou ruku - zatím co váha těla přenáší se na pravou ruku. Pak se H opírá o obě ruce, kdy současně pravá noha podmetá pod levou nohu do vzporu dřepmo. Jednotlivé pohyby navazují na sebe rychle a plynule tak, že činí dojem, jakoby se H stále točil dokola s přednoženou nohou.

D/

Verbuňk se tančívá při každé příležitosti a je nejčastějším chlapeckým tancem na Kyjovsku. Zahajují se jím hody ve všech dědinách.

Prvé části verbuňku se říkává „V á l a v ý v e r b u ň k“, protože pohyby těla a nohou činí dojem jakoby se převalovaly.

František Bimka ve Svatobořicích pamatuje staré lidi, kteří tančivali při verbuňku tzv. „podmetky“ (viz popsanou VI. cifru).

Zapsáno podle Zdeňka Hlavy (1923) v Miloticích, podle Gabriela Stříže (1910-1994) v Mistršíně, podle Josefa Štastného (1880-1956) ve Vacenovicích, podle Františka Bimky (1897-1979) a Jana Kundraty (1928) ve Svatobořicích na jaře 1951.

PŘÍLOHA ČÍS. 2

Popis pomalé části verbuňku, jak ho tančili v polovině 40tých let dvacátého století v Kyjově-Nětčicích tanečníci narození kolem roku 1900 ± 5 let podle vzpomínek ing. Klimenta Navrátila (nar. 1925).

Podle popisu v dopisu z 1. 11. 1999 a předvedení 6. 4. 2000. Demonstrováno na melodii písně Na tu svatú Katerinu, katerinskú nedělu (2/4 takt, a, b = doby), popsal JMK.

I. VARIACE

1. takt: Krok vpřed levou nebo pravou nohou, jedna nebo obě paže v gestu nad hlavou, druhá připažena nebo založena za zády (na křížové kosti).
2. Krok vpřed druhou nohou.
3. a: Přisun výkročné nohy z 1. t. ke druhé se sražením pat („muselo to klepnout“) a současným podřepem obou nohou.
b: Kolena se prudce vypnou, tanečník je ve vypjatém postoji („jako struna“).
4. Výdrž na místě.
- 5.-8. = 1.- 4. t. v protisměru (s vykročením otočení celého těla ve směru nohy výkročné). Takto až do konce sloky.

II. VARIACE

- 1.- 8. takt = 1.- 8. t. I. variace.
9. a: Krok vpřed jednou nohou.
b: Krok vpřed druhou nohou.
10. a: Náklek na výkročné noze z 9. t. a.
b: Vztyk do stoje spojitě.
- 11.-14. 7 nízkých poskoků střídavě na jedné a druhé noze zakončených přísunem, kterými se otočí na místě o 360° (směr podle volby tanečníka).
- 15.-16. = 9.-10. t.
- 17.-19. Postupné přecházení do podřepu až nákleku na jedné noze - na každou dobu nedokončený hmit.
20. a: Prudký vztyk.
b: Výdrž na místě ve stoji spojitě.

III. VARIACE

1.-14. t.akt = 1.-14. t. II. variace.

15.-20. V podporu dřepmo za rukama kolo podmetmo obvykle pravou nohou („podmetek“ - viz VI. cifru v příloze čís. 1).

IV. VARIACE

1.-14. t.akt = 1.-14. t. II. variace.

15.-20. Nízké poskoky střídavě na jedné a druhé noze, na každou dobu jeden, buď na místě nebo s otáčením na místě směrem podle volby tanečníka.

V. VARIACE

1.-14. t.akt = 1.-14. t. II. variace.

15.-20. Poskočný krok zakládáný na místě, 2x v taktu.

PŘÍLOHA ČÍS. 3

SEZNAM SNÍMKŮ NA VIDEOKAZETĚ

Jako VHS a S-VHS jsou označeny snímky, které byly převzaty z natáčecí těchto technologiemi.

CM = cimbálová muzika.

POD ÚVODNÍMI TITULKY:

1. *Hody v Miloticích 8. 11. 1998*
hraje dechová hudba Milotčanka z Milotic (dále jen „Milotice 1998“): ze scházení se chasy pod máj.
2. *Hody v Kyjově 14. 11. 1998*
hraje dechová hudba Žadováci ze Žadovic (dále jen „Kyjov 1998“): ze scházení se účastníků hodového průvodu u Zámečku.

DÁLE:

3. *Milotice 1998: z hodového průvodu obcí.*
4. *Kyjov 1998: ze scházení se účastníků hodového průvodu u Zámečku.*
5. *Společný verbuňk soutěžících před zahájením finále Soutěže o nejlepšího tanečníka slováckého verbuňku na Mezinárodním folklorním festivalu ve Strážnici 27. 6. 1992 (dále vždy jen „MFF + datum“). Hraje CM dr. Pavla Borovičky z Rohatce. ■ VHS*
6. *MFF 26. 6. 1999: verbuňk diváků při finále, tzv. „ring volný“, který bývá v době, kdy se soutěžní porota radí. Hraje CM Burčáci z Mlkovic. ■ S-VHS*
7. *Milotice 1998: verbuňk přespolní chasy ze Svatobořic-Mistřína.*
8. *MFF 27. 6. 1987: Vratislav Langášek (nar.1958) z Milotic, člen souboru Lúčka ve Svatobořicích-Mistříně ve finále, hraje CM Burčáci z Mlkovic. ■ VHS*
9. *MFF 27. 6. 1992: Richard Mokřý (1971) ze souboru Mistřín ve Svatobořicích-Mistříně ve finále, hraje CM dr. Pavla Borovičky z Rohatce. ■ VHS*
10. *MFF 29. 6. 1991: Petr Kostiha (1967) ze Svatobořic-Mistřína ve výběrovém kole, hraje CM Josefa Varmuži ze Svatobořic-Mistřína. ■ S-VHS*
11. *Stanislav Grufík (1953) z Dubňan při natáčení tanečníků verbuňku z Kyjovska v Muzeu vesnice jihovýchodní*

- Moravy ve Strážnici 5. 6. 1999 (dále jen „MVJVM + datum“), hraje CM Hudci z Kyjova.
12. MVJVM 4. 6. 1999: Stanislav Ingr (1951) z Vacenovic, hraje CM z Mílotic.
 13. MFF 27. 6. 1987: Jindřich Patlík (1952) z Kyjova ve finále, hraje CM Burčáci z Mlkovic. ■ VHS
 14. MFF 27. 6. 1998: Jan Krist (1972) ze Slováckého souboru v Kyjově ve finále. Tanečník si v tomto roce vybojoval 3. místo. Hraje CM Jury Petru z Kyjova. ■ VHS
 15. MFF 26. 6. 1999: Tomáš Machalínek (1974) ze Slováckého souboru v Kyjově ve finále. Hraje CM Burčáci z Mlkovic. Tanečník byl vítězem soutěže na MFF 1994. ■ S-VHS
 16. MVJVM 6. 6. 1999: Zdeněk Šimeček (1945) z Kyjova-Nětčic, člen poroty Soutěže o nejlepšího tanečníka slováckého verbuňku na MFF ve Strážnici od roku 1993 (v r. 1992 byl asistentem poroty), hraje Varmužova CM ze Svatobořic-Mistřína.
 17. MVJVM 6. 6. 1999: Bedřich Gazda (1947) z Kyjova-Nětčic, hraje Varmužova CM ze Svatobořic-Mistřína.
 18. MFF 27. 6. 1992: R. Mokřý jako v čís. 9.
 19. MFF 27. 6. 1998: J. Krist jako v čís. 14.
 20. MFF 29. 6. 1991: P. Kostíha jako v čís. 10.
 21. MFF 27. 6. 1992: R. Mokřý jako v čís. 9.
 22. MFF 28. 6. 1997: Josef Jandásek (1975) ze Slováckého souboru v Kyjově ve finále. Hraje CM Burčáci z Mlkovic. ■ VHS
 23. MFF 26. 6. 1999: T. Machalínek jako v čís. 15.
 24. MFF 1. 7. 1989: Martin Ott (1971) ze souboru Důbrava v Dubřanech ve výběrovém kole. Hraje CM Slovácko z Prušánek. ■ VHS
 25. MFF 27. 6. 1992: R. Mokřý jako v čís. 9.
 26. MFF 1. 7. 1989: Ivo Šimeček (1964) ze Slováckého souboru v Kyjově ve finále. Hraje CM Burčáci z Mlkovic. ■ VHS
 27. MFF 27. 6. 1998: J. Krist jako v čís. 14.
 28. MFF 26. 6. 1999: T. Machalínek jako v čís. 15.
 29. MFF 27. 6. 1992: R. Mokřý jako v čís. 9.
 30. MFF 27. 6. 1998: J. Krist jako v čís. 14.
 31. MVJVM 5. 6. 1999: S. Grufík jako v čís. 11.
 32. MFF 1. 7. 1989: M. Ott jako v čís. 24.
 33. MVJVM 4. 6. 1999: S. Ingr jako v čís. 12.
 34. MFF 1. 7. 1999: I. Šimeček jako v čís. 26.
 35. Kliment Navrátil (1925) z Kyjova-Nětčic, člen poroty Soutěže o nejlepšího tanečníka slováckého verbuňku na MFF Strážnice v letech 1986-1997 a od roku 1998 člen poroty seniorů tamtéž, na II. semináři o verbuňku 26. 3. 1988. Na snímku dále tančí Ivo Šimeček (1933) z Kyjova-Nětčic a Ivo Kyněra (1961) z Kyjova.

■ VHS

36. MVJVM 6. 6. 1999: Z. Šimeček jako v čís. 16.
37. MFF 26. 6. 1999: T. Machalínek jako v čís. 15.
38. MFF 28. 6. 1997: J. Jandásek jako v čís. 22.
39. MFF 27. 6. 1998: J. Krist jako v čís. 14.
40. Václav Polášek (1927) z Kyjova-Nětčic v tanci H.11 z 2. části VII. dílu první řady Lidových tanců z Čech, Moravy a Slezska (natočeno 1994), hraje CM Jury Petřů z Kyjova.
41. Jiří Gajdlík (1966), Josef Koplík (1966), Jaroslav Macek (1968), Jiří Přlkaský (1966), Emil Souček (1958) a František Toman (1961), členové souboru Konopa v Ratíškovcích - tanec H.12 z 2. části VII. dílu první řady Lidových tanců z Čech, Moravy a Slezska (natočeno 1994), hraje muzika souboru.
42. Vladimír Pleva (1924), Kliment Navrátil (1925), Miloslav Čech (1932), Ivo Šimeček (1933) a František Kouřil (1941-1996) z Kyjova-Nětčic, Jan Selucký (1933) z Kyjova-Boršova a Jindřich Patlík (1952) z Kyjova v pořadu Nositelé tradice - slováčtí verbíři posledních padesáti let na Mezinárodním folklorním festivalu ve Strážnici 1. 7. 1989. Hraje CM Josefa Varmuži ze Svatobořic-Mistřína. ■ VHS
43. Rudolf Hochman (1937) z Kyjova, František Kouřil (1941-1996), Václav Polášek (1927) a Ivo Šimeček (1933) z Kyjova-Nětčic a Jan Selucký (1933) z Kyjova-Boršova - tanec H.11 jako v čís. 40.
44. Jiří Kroupa (1966) z Dambořic v soutěži tanečníků verbuňku Kyjovska ve Svatobořicích-Mistříně 4. 5. 1996. Hraje CM Hudci z Kyjova. ■ VHS
45. MFF 27. 6. 1992: Pavel Goliáš (1973) ze souboru Marýnka ve Vracově ve výběrovém kole. Hraje CM dr. Pavla Borovičky z Rohatce. ■ VHS
46. MFF 27. 6. 1998: Tomáš Jandásek (1976) ze Žeravic ve finále. Hraje CM Jožky Severina z Kostic. ■ VHS
47. Kyjov 1998: účastníci hodového průvodu při scházení se u Zámečku.
48. Kyjov 1998: tančí Zdeněk Langášek (1948) z Kyjova-Nětčic při scházení se účastníků hodového průvodu u Zámečku.
49. Kyjov 1998: tanec chasy v průvodu.
50. Milotice 1998: tanec chasy v průvodu.
51. Kyjov 1998: tanec chasy v průvodu.
52. Milotice 1998: tanec prvního stárka a pak stárků obou.
53. Tanec stárka na hodech ve Svatobořicích-Mistříně 15. 11. 1998, hraje dechová hudba Hovoráné z Hovorán.

54. *Kyjov 1998: tanec obou stárků před radnicí, k němuž se pak připojí ostatní chasa i někteří ženáci.*
55. *Tanec stárků s hodovým věncem na hodech Bukovanech 16. 11. 1997. ■ VHS*
56. *Z němého filmu Stanislava Chládky a Miloše Nováčka „Verbuňk“ z roku 1949. Tančí a hrají členové Slováckého krúžku v Nětčicích: sólo Vladimír Pleva (1924), dále Ivo Kult (1930), Kliment Navrátil (1925), Jiří Wenzel (1929), Jan Šušák (1928-1983), Josef Šušák (1924).
Muzika ve složení Juraj Petrů (1922-1984) prim, Jaroslav Jakublíček (1929) cimbál, Josef Jakublíček (1924) kontrabas, Miroslav Stuška (1924) a Ota Krojzl (1921-1995) kontry.
Přepis 8 mm filmu na VHS.*
57. *Ze Slováckého roku v Kyjově ve dnech 17.-18. 8. 1957. Přepis němého filmu na VHS.*
58. *Tanec lektorů a demonstrátorů semináře o verbuňku na Kyjovsku ve Svatobořicích-Mistříně roku 1991 - v popředí tančí Kliment Navrátil (1925) z Kyjova-Nětčic a Jan Selucký (1933) z Kyjova-Boršova. ■ VHS*
59. *Závěrečný tanec na soutěži Kyjovska jako v čís. 44.*

Pod závěrečné titulky:

60. *MFF 26. 6. 1993: tanec soutěžících při zahájení výběrového kola, hraje CM Burčáci z Mlkovic. ■ S-VHS*

VERBUŇK IM KYJOVSKO-GEBIET

R e s u m é

Bereits bei der Arbeit an der Grundreihe der Videoenzyklopedie „Volkstänze aus Böhmen, Mähren und Schlesien“ (die 1994-1997 erschienenen 10 Teile auf vierzehn Videokassetten umfassen um die 1000 Tänze) war klar, daß die Tanzdarbietungen der Männer darin nur unvollständig erfaßt sind, insbesondere jene, die einen deutlichen Improvisationscharakter aufweisen, und ihre regionale Stilart dabei erhalten geblieben ist. Ústav lidové kultury (Institut der Volkskultur) in Strážnice setzt deswegen seine Videoenzyklopedie mit einer zweiten Reihe mit Untertitel „Tanzdarbietungen der Männer“ fort. Ihr Ziel ist mit jenem der Grundreihe identisch: eine komplexe und zuverlässige Quelle zum Kennenlernen regionalen Tanztypen und Tanzstile zu schaffen, so wie diese von den gegenwärtigen Volkstanztraditionsträgern bis heute erhalten geblieben sind. Die Spezifika des Tanzmaterials erzwangen sich jedoch - im Gegensatz zu der Grundreihe - eine andere Bearbeitungsweise. Eine größere Betonung der Details sowie deren stilbildenden Variierens forderten ein kurzgefaßtes Kommentar direkt auf der Kassette, das dann in dieser Begleitpublikation noch näher ausgeführt ist.

Slovácký verbuňk (Werbetanz von Mährischer Slowakei) ist ein individueller Männertanz mit einem Sprungcharakter und von einer besonderen Prägung, die darin besteht, daß - obwohl der Tanz überwiegend kollektiv getanzt wird - jeder Tänzer für sich selbst tanzt und dabei seine regionale und örtliche Zugehörigkeit vertritt, seine Tanzkunst und sein Naturell zum Ausdruck bringt. Man tanzt zu einem bestimmten Liederkreis, unter denen sog. „neuungarischen Lieder“ überwiegen. Der I. Teil der zweiten Programmreihe wird dem „verbuňk“ aus der ethnographischen Region Kyjovsko gewidmet, die zum Slovácko-Gebiet - seiner Subregion Dolníčko - gehört. Auch die Region Kyjovsko selbst wird jedoch weiter in das südliche Kyjovsko- und das nördliche Kyjovsko-Gebiet, die sich durch einige Merkmale der Volkskultur voneinander unterscheiden, was ihre Gründe in der unterschiedlichen historischen Entwicklung beider Gebiete hat.

Die Entstehung des „verbuňk“ ist noch nicht ausreichend durchforscht worden, man nimmt an, daß er sich zu einem selbständigen Tanz aus verschiedenen Bewegungsformen während des 19. Jahrhunderts entwickelte.

Dies gilt auch für Kyjovsko und es kann für nachgewiesen gehalten werden, daß er hier mindestens bereits vor 1900 bekannt war. Dieser Tanz lebt und entwickelt sich hier bis heute weiter.

Die bisher bekannten Berichte und Beschreibungen (wie auch seltene Bewegungsaufnahmen) mit einigen deutlichen Entwicklungstendenzen zeigen uns, daß die ältere Form dieses Tanzes in Kyjovsko einfacher, ohne höhere Aufsprünge und breitere Sprünge, weniger reich an Tanzfiguren war als heute.

Die gegenwärtige Form des Tanzes beschrieb in seiner Charakteristik die Arbeitsgruppe der Volkstanz- und regionaler Verbuňk-Kenner in Kyjovsko aufgrund des Studiums von 78 Bewegungsaufnahmen aus dem nördlichen Kyjovsko und 59 Bewegungsaufnahmen aus dem südlichen Kyjovsko aus den Jahren 1986-1999.

Der Tanz hat drei bzw. vier Teile: einen Vorgesang des Tanzliedes, einen langsamen Teil (M. M. = 84) und einen schnellen Teil (M. M. = 160) des eigentlichen Tanzes. Selten kommt zwischen dem langsamen und dem schnellen Teil noch ein mittleres Tempo (M. M. = 132) vor.

Der Vorgesang ist wichtig, dadurch versetzt sich der Tänzer in die richtige Laune und knüpft einen Kontakt mit der Musik an, die den Tanzablauf erheblich beeinflussen kann. Vor ihr hängt ab, ob sie den Tänzer zu einer Spitzenleistung provoziert und seinem Tanz durch ihre Spielkunst eine Leichtigkeit verleiht.

Einige Tanzfiguren sind sämtlichen mährisch-slowakischen „verbuňk“-Stilen eigen und unterscheiden sich in der Ausführung durch die Körper- und Armhaltung sowie die Beinführung voneinander. Die Tänzer in Kyjovsko halten den Oberkörper mäßig nach vorne gebeugt, die Tänzer im nördlichen Kyjovsko haben dabei das Gesäß mäßig nach hinten ausgezetzt. Der Kopf folgt der Beinbewegung. Die Tänzer aus südlichem Kyjovsko halten die Arme überwiegend nur in der Kopfhöhe ausgestreckt, damit die breiten, reich gestickten Ärmel zur Geltung kommen; die Tänzer aus nördlichem Kyjovsko, die geschlossene Ärmel tragen, halten die Arme oft hoch über dem Kopf. Die Tänzer aus südlichem Kyjovsko halten die Knie oft breiter voneinander als jene aus nördlichem Kyjovsko.

Einige Tanzfiguren sind für beide Stils des Kyjovsko-Gebietes gemeinsam, die Frequenz deren Anwendung in dem langsamen bzw. dem schnellen Tanzteil ist jedoch unterschiedlich. Andere Figuren sind wieder nur für einen der beiden Tanzstils charakteristisch.

Die Tanzarbitrierungen der Tänzer aus dem südlichen Kyjovsko können allgemein als spontan und energisch bezeichnet werden, die Tanzfiguren

schließen meistens kontinuierlich - manchmal ungeachtet der Phrasierung des Tanzliedes - aufeinander an, der Tanzraum wird bescheiden in Anspruch genommen.

Die Tänzer aus dem nördlichen Kyjovsko verfügen über einen größeren Bestand an Tanzfiguren, insbesondere den zierlichen, ihre Tanzdarbietung ist dank der dynamischen Kontrasten (zierliche bzw. Bodenfigur - hohe bzw. Sprungfigur, Halte - Bewegung) explosiver, die Phrasierung des Tanzliedes wird mehr berücksichtigt und der Tanzraum mehr ausgenutzt. Bei den beiden Stilen gibt es einen offensichtlichen Unterschied zwischen den Tänzern mit Erfahrungen aus einem Folkloreensemble und jenen ohne eine solche Praxis. Die anderen haben einen einfacheren Ausdruck, obwohl dieser im Rahmen des entsprechenden Stils bleibt.

Die Musikbegleitung des „verbuňk“ in Kyjovsko war und ist dieselbe wie jene der anderen Volkstänze aus dieser Region. Lange Zeit waren es die Zimbalkapellen, die hier bis in den Anfang der zwanziger Jahre des 20. Jahrhunderts überlebten. Bereits um 1900 wurden sie langsam durch die Blaskapellen und die sog. „štrajchy“ ersetzt - die von einigen Blasinstrumenten unterstützten Streichkapellen von diversester Zusammensetzung. Während der zwanziger und dreißiger Jahre des 20. Jahrhunderts wurde die Region von der Blasmusik beherrscht, und die Zimbalmusiken kamen erneut erst während des 2. Weltkrieges und insbesondere in der Nachkriegszeit, in der Zeit der sog. Folklorerenaissance, zu Wort. Derzeit existieren beide Kapellentypen nebeneinander, bei den traditionellen Dorffesten und den dabei stattfindenden Unterhaltungen steht die Blasmusik jedoch immer noch im Vordergrund. Bei der Blasmusik tanzt man „verbuňk“ nicht nur zu den „verbuňk“-Melodien, sondern auch zu einer Polka oder einem March. Dann hat der Tanz gewöhnlich einen etwas anderen Charakter.

Das Tanzgelegenheiten für einen „verbuňk“ gibt es in Kyjovsko immer noch genug. Der Tanz lebt einerseits bei den traditionellen Bräuchen - bei Kirmes, Weinlesefest, Faschingsbegehungen und weiteren Gesellschafts- und festlichen Gelegenheiten, seltener jedoch bei Familienfesten - und ferner in den Folkloreensembles und in „slovácké krúžky“ (diese stellen eine eigenartige Form von Bürgervereinigungen dar, in denen sich die Elemente einer lebendigen örtlichen Tradition mit einigen Merkmalen der Folkloreensembles verbinden). Hier überall wird „verbuňk“ kollektiv getanzt, es gibt jedoch auch Gelegenheiten, wo er zu einem Solotanz wird: z. B. bei Kirmes muß der Altbursche seine Tanzkunst durch einige Soloauftritte in den verschiedenen Phasen dieses Volksbrauches beweisen.

Bei den Tanzgelegenheiten besuchen sich die Burschen aus verschiedenen Gemeinden gegenseitig nicht nur im Rahmen der Kyjovsko-Region, sondern sie kommen auch in die Gemeinden der benachbarten ethnographischen Regionen, und die dortigen Burschen kommen wiederum nach Kyjovsko. Die ist einer der Wege, wie der „verbuňk“ von Kyjovsko die Nachbarregionen Ždársko, Moravskopísecko und Bzenecko beeinflusst, und dieser wiederum vom „verbuňk“ aus der Podluží-Region beeinflusst wird.

Die Burschen in Kyjovsko lernen „verbuňk“ in den „slovácké krúžky“ und den Folkloreensembles, überall wird jedoch ein besonderer Nachdruck auf die Improvisation und den individuellen Charakter des Tanzes gelegt. Eine besondere Tanzgelegenheit mit langer Tradition stellen die „verbuňk“-Wettbewerbe dar. In Kyjovsko wurden die ersten in den Jahren 1947-1949 veranstaltet. Auf dem Internationalen Folklorefestival in Strážnice, wo die Tänzer aus dem ganzen Slovácko-Gebiet wetteifern, fanden sie 1946-1948 statt, dann mehrmals in der fünfziger und der ersten Hälfte der sechziger Jahre, erneuert wurden sie 1986, und seitdem werden sie regelmäßig bis heute veranstaltet. In Kyjovsko wurden sie 1991 neu belebt, und seitdem finden sie ebenfalls jährlich statt.

A DANSE VERBUŇK DE LA RÉGION DE KYJOV – KYJOVSKO

R é s u m é

Déjà en créant la série fondamentale de l'encyclopédie en vidéo *Les Danses populaires de Bohême, Moravie et Silésie* (10 tomes, publiés dans les années 1994-1997 en 14 cassettes vidéo, comprennent environ 1000 danses) il était clair que les manifestations de danse d'hommes n'étaient présentées que partiellement, surtout celles qui sont dansées avec l'improvisation expressive et qui gardent en même temps leur style régional. Pour cette raison l'Institut de la culture populaire à Strážnice est en train de continuer à créer la suite de l'encyclopédie en vidéo par la deuxième série sous-titrée *Les Manifestations de danse d'hommes*. Son but est identique à celui de la série fondamentale: créer la source complète et sûre de la connaissance des types et styles régionaux des danses, gardés jusqu'à nos jours par les véhicules contemporains des traditions populaires de danse. Mais à la différence de la série fondamentale, les traits spécifiques du matériel de danses ont imposé une autre façon du traitement. Un plus grand accent sur les détails et leurs variations de style ont exigé un bref commentaire directement sur la cassette vidéo qui est plus développé dans cette publication d'accompagnement.

La danse „slovácký verbuňk“ est une danse individuelle et improvisée par les hommes, la danse ayant le caractère de la polka piquée et en même temps le caractère spécial: quoique les danseurs dansent ensemble, chacun d'eux danse seul en exprimant son appartenance régionale et locale, son art de danse et son caractère. Il existe un certain cercle des chansons pour cette danse, il s'agit surtout des chansons appelées *novouherské* (nouvelles hongroises). Le tome Ier de la deuxième série du programme est consacré à verbuňk de la région ethnographique de Kyjov – Kyjovsko qui forme la partie de la région de Slovácko et de sa sous-région de Dolníčko. Mais même la région de Kyjovsko est divisée en Kyjovsko du Sud et Kyjovsko du Nord et ces deux parties sont différentes par certains traits de la culture populaire, ce qui est causé par les différences de l'évolution historique de toutes les deux parties.

La genèse de verbuňk n'est pas encore suffisamment examinée à fond, on suppose que cette danse se soit développée en danse autonome des formes de mouvements variés au cours du 19e siècle. C'est valable aussi pour Kyjovsko et il est connu que verbuňk y était dansé avant l'année 1900. Il

est toujours *vif* et il continue à se développer.

Les notes et les descriptions connues jusqu'à présent (et même de rares photographies de mouvements), enregistrant quelques tendances de développement, montrent que la forme plus ancienne de cette danse de Kyjovsko fut plus simple, sans sursauts plus hauts et sans sauts plus larges, elle ne fut pas si riche en figures de danse comme celle d'aujourd'hui.

La forme contemporaine fut caractérisée par un groupe des spécialistes en danse populaire et des connaisseurs régionaux en *verbuňk* de Kyjovsko sur la base de l'étude de 78 enregistrements de mouvement de Kyjovsko du Nord et 59 de Kyjovsko du Sud des années 1987-1999.

La danse a trois, éventuellement quatre parties: prélude de la chanson de danse, partie lente (M.M. = 84) et partie rapide (M.M. = 160) de la propre danse. Rarement on trouve encore l'allure moyenne entre la partie lente et rapide (M.M. = 132).

La prélude chantée est importante, parce que grâce à elle le danseur se met en humeur correspondante et il prend contact avec la musique qui influence considérablement le déroulement de la danse. C'est juste la musique qui peut provoquer le danseur à la performance maximale et qui peut causer que le danseur danse légèrement.

Tous les styles de *verbuňk* de Slovácko possèdent certaines figures de danse et ils diffèrent par la tenue du corps et des bras et par les conduites des jambes. Les danseurs de Kyjovsko ont la partie supérieure du corps inclinée légèrement en avant, ceux de Kyjovsko du Nord ont en même temps la partie de fesse mise légèrement en arrière. La tête suit le mouvement des jambes. Les danseurs de Kyjovsko du Sud ont les bras écartés principalement seulement jusqu'à hauteur de la tête pour que les manches larges, richement brodées puissent briller; ceux de Kyjovsko du Nord, qui ont les manches fermées, ont assez souvent les mains largement au-dessus de la tête. Les danseurs de Kyjovsko du Sud ont tendance à tenir les genoux largement l'un de l'autre, pas ceux de Kyjovsko du Nord.

Certaines figures de danse sont les mêmes pour tous les deux styles de Kyjovsko, mais ce qui est différent, c'est la fréquence de leur emploi dans la partie lente ou rapide de la danse. Les autres figures ne sont caractéristiques que pour l'un de tous les deux styles de danse.

En totalité il est possible de caractériser la manifestation des danseurs de Kyjovsko du Sud comme spontanée, énergique: avec les figures de danse s'enchaînant en majorité de façon continue, de temps en temps sans égard pour le phrasé de la chanson de danse, avec l'utilisation modérée

de l'espace.

Les danseurs de Kyjovsko du Nord disposent d'une plus grande quantité des figures de danse, menues surtout, leur manifestation est grâce aux contrastes dynamiques (une figure menue ou celle près du sol – la figure piquée ou haute, le maintien – le mouvement) plus explosive, avec un égard plus grand au phrasé de la chanson de danse et de l'utilisation de l'espace.

Dans tous les deux styles il y a une différence évidente entre les danseurs qui sont passés par la pratique dans un ensemble folklorique et ceux qui n'y sont pas passés. La manifestation de ceux seconds est plus simple, même quand elle reste dans le cadre du style.

L'accompagnement musical de verbuňk de Kyjovsko fut et est le même comme celui des autres danses populaires de la région. Longtemps c'étaient les groupes de musique de cymbalum qui survivaient dans cette région jusqu'au début des années vingt du 20e siècle. Mais déjà vers l'année 1900 ces musiques étaient remplacées par les fanfares et par les „štrajchy“, c'est-à-dire les musiques à cordes réconfortées par quelques instruments à vent en composition variée. Au cours des années vingt et trente du 20e siècle, la musique avec les instruments à vent domina la région et le rétablissement des musiques de cymbalum n'arriva que pendant la seconde guerre mondiale et surtout à l'époque après la guerre, à l'époque de la „renaissance“ du folklore. Maintenant tous les deux types de musique coexistent, mais au cours des fêtes traditionnelles de village c'est toujours la fanfare qui règne. Si c'est la fanfare qui joue, verbuňk est dansé non seulement sur les mélodies de verbuňk, mais aussi sur la polka ou la marche. Dans ce cas il a son caractère un peu différent.

Les occasions de danse pour verbuňk sont toujours nombreuses dans la région de Kyjovsko. D'une part il vit dans les activités traditionnelles de coutumes – au cours de la kermesse, de la fête de moisson, de la vendange, du carnaval et des autres occasions sociales et solennelles, rarement à l'occasion des fêtes familiales – ensuite dans les ensembles folkloriques et les cercles de Slovácko (ces cercles représentent une forme originale de l'association civique, où les éléments de la tradition locale vive se joignent avec certains traits des activités des sociétés folkloriques).

Verbuňk est dansé partout dans cette région collectivement, mais il y a également des occasions quand il devient la danse solo: p. ex. pendant la kermesse le premier garçon doit faire preuve de son art de danse par certains solos dans les phases différentes de cette habitude populaire. Au cours des occasions de danse les garçons des villages divers viennent voir

les uns les autres et non seulement dans le cadre de la région de Kyjovsko, mais ils visitent aussi les communes des régions voisines ethnographiques et au contraire – les garçons des régions voisines viennent à Kyjovsko. C'est un des chemins par lesquels verbuňk de Kyjovsko influence les régions voisines: Ždánko, Moravskopísecko et Bzenecko, et au contraire, verbuňk de Kyjovsko est influencé par celui de Podluží.

Dans la région de Kyjovsko les garçons apprennent verbuňk dans les cercles de Slovácko et dans les ensembles folkloriques, mais toujours on accentue le caractère individuel et improvisé de danse.

Le concours de verbuňk représentent les occasions spéciales de danse et ils ont leur longue tradition. Les premiers concours furent organisés dans les années 1947-1949 dans la région de Kyjovsko, pendant le festival folklorique international à Strážnice, et les danseurs de toute la région de Slovácko y assistèrent, dans les années 1946-1948, puis quelques fois dans les années cinquante et dans la première moitié des années soixante, ils furent rétablis en 1986 et ils sont organisés régulièrement jusqu'à présent. Dans la région de Kyjovsko les concours furent rétablis en 1991 et ils sont organisés chaque année aussi jusqu'à présent.

VERBUŇK IN THE KYJOV REGION

S u m m a r y

Even while the basic set of videoencyclopedias of The Folk Dances from Bohemia, Moravia and Silesia was being made, (10 volumes released in the years 1994-1997 on fourteen videocassettes containing around 1000 dances), it was clear that men's dances were recorded only fragmentarily, especially those of a distinctively improvisational nature which have kept their regional style. The Institute of Folk Culture in Strážnice is therefore now following this up with another sequence of videoencyclopedias subtitled Male Dances. Its goal is identical with that of the basic set, namely to create a complex and reliable resource for getting to know regional types and styles of dances as they have been preserved by present holders of folk dance traditions. Because of its specific nature however, the dance material had to be processed in a way different from that of the basic set. The bigger emphasis on details and on how those details create variations in style, called for a brief commentary as part of the videocassette itself. This is then elaborated upon in this accompanying publication.

Moravian-Slovak verbuňk is an individual male improvised dance of an idiosyncratic nature involving leaping. Although largely danced in a group, each dancer dances on his own expressing both his regional and local origin, his dance skills and temperament. They dance accompanied by a certain range of songs most of which are New Hungarian in origin. Volume I of the second set deals with verbuňk from the Kyjov ethnographical region, which is a part of Moravian-Slovakia, and its „Dolňácko“ subregion (the lower reaches of the Morava). However the Kyjov region itself is divided into the South and North Kyjov areas. These have some different folk culture features arising from the distinct historical developments within both parts.

The origin of verbuňk has not yet been explored sufficiently. It is believed to have developed into a specific dance from different motion forms during 19th century. It applies to Kyjov region, too, and there are indications that it was danced at the latest before the year 1900. It still lives on and is being developed.

The available reports and descriptions (and rare motion pictures) suggesting some developmental tendencies, show that the older version of this

dance in the Kyjov region was simpler, without the higher hops and broader leaps and with less dance routines, than it is nowadays.

The present version was described by a workgroup of experts on folk dance and regional experts on *verbuňk* in the Kyjov region who had studied 78 motion pictures from the North and 59 from the South Kyjov region covering the period 1987-1999.

The dance has three, possibly four parts: singing the dance song; the slow dance part (M.M. = 84) and the quick dance part (M.M. = 160). Occasionally there is a medium tempo between the slow and quick parts (M.M. = 132).

Chanting is important as it gets the dancer in the proper mood and helps him to establish contact with the band which is of considerable importance for the progress of the dance. It is the band which can provoke the dancer to his best performance. The dancer's lightness of touch depends on the band's playing.

Some dance routines can be found in all Moravian-Slovak *verbuňk* styles and differ only in posture, hold of arms and conduct of legs. In the Kyjov region the upper part of a dancer's body tilts slightly forward, while in the North Kyjov region the dancer's buttocks are set slightly backwards. The head follows the motion of the legs. South Kyjov dancers stretch their arms sideways, usually only head high, to make their wide richly embroidered sleeves come to the fore. North Kyjov dancers, whose sleeves are closed, often hold their hands high above their heads whilst South Kyjov dancers tend to hold their knees wider than the North Kyjov dancers do.

Both Kyjov styles share some dance routines, but they differ in the frequency of their use in the slow or quick parts of the dance. Some other routines are characteristic only for one of the two dance styles.

On the whole the style of the South Kyjov dancers' can be described as spontaneous and energetic, with dance routines usually fluently following one another, sometimes regardless of the phrasing of the dance song, and with economical use of space.

North Kyjov dancers have a bigger assortment of dance routines, especially small ones. Because of the dynamic contrasts (small or ground routine – leap or high routine, still position – motion) their expression is more hot-tempered, with greater consideration of the phrasing of the dance song and use of space. With both styles a difference is evident among the dancers who have had folk ensemble experience and those who have not. The latter's expression is simpler although still within the scope of the style.

Music accompaniment to *verbunk* in the Kyjov region has always been the

same as with other folk dances of the region. For a long time there were cimbalom bands, which had survived until the beginning of the early 20s. But as early as around the year 1900 they started to be replaced by brass bands and so called „štrajchy“ – string bands supplemented with several brass instruments of different kinds. During the 20s and 30s of the 20th century brass music became dominant in the region. Cimbalom bands were revived only during WW II and especially in the postwar period, in the so-called renaissance of folkore. At present both types of bands coexist, but at traditional village festivities and dances brass bands still dominate. With brass music verbuňk is danced not only to verbuňk tunes but also to polkas or marches. Then it has a slightly different nature.

Dance opportunities for verbuňk are still plentiful in the Kyjov region. It is danced at traditional folk activities – e.g. feasts, harvest-home celebrations, vintage festivities, Shrovetide rounds and other social and festive occasions, and occasionally at family celebrations – as well as in folk ensembles and the Moravian-Slovak clubs (which represent a specific form of civic association combining elements of live local tradition with some features of folk ensemble activities). At all the above mentioned places verbuňk is danced in groups but there are also opportunities for it to become a solo dance: e.g. at a feast when the leader of young people of a village has to demonstrate his dance skills with a few solo performances at different stages of the proceedings. Young men from different villages exchange visits on different occasions not only within but also outside the Kyjov ethnographic region. This is one of the ways in which Kyjov Verbuňk affects the neighbouring regions of Ždánice, Moravský Písek and Bzenec, and in the reverse direction the Kyjov verbuňk is affected by the Podluží one.

In Moravian-Slovak clubs and folk ensembles in the Kyjov Region boys learn how to dance Kyjov verbuňk but its improvisational and individual nature is always emphasized.

A specific dance opportunity with a long tradition is a verbuňk contest. In the Kyjov region the first contests were organized in the years 1947-1949. At the international folk festival in Strážnice, where dancers from all over Moravian-Slovakia competed, they were held in 1946-1948, then a few times in the 50s and the first half of the 60s. In 1986 they were revived and have been held annually since then as they have been in the Kyjov region since they were restored there in 1991.

OBSAH:

strana

5	Předmluva
6-7	Kyjovsko
8-9	Slovácký verbuňk
10-13	Vznik verbuňku na Kyjovsku
14-17	Charakteristika verbuňku na Kyjovsku: starší podoba
18-23	Charakteristika verbuňku na Kyjovsku: současná podoba
24-25	Hudební doprovod
26-29	Taneční příležitosti
30-32	Poznámky k textu
33-34	Použitá literatura a prameny
35-45	PŘÍLOHY: čís. 1: Popis verbuňku v publikaci M. Bimkové „Tance z Kyjovska“ čís. 2: Popis pomalé části verbuňku podle vzpomínek ing. Klimenta Navrátila čís. 3: Seznam snímků na videokazetě
46-56	Cizojazyčná resumé

1. část: první a druhá část: první a druhá

část: první

část: první

část: první

část: první

část: první

část: první

část: první

Lidové tance z Čech, Moravy a Slezska.

Řada druhá:

Mužské taneční projevy.

DÍL I.

VERBUŇK NA KYJOVSKU.

Doprovodná publikace ke stejnojmenné videokazetě.

Zpracoval Jan Miroslav Krist.

Obálka a grafická úprava Hana Hladilová.

*Na obálce: Jan Krist (1972) ze Slováckého souboru v Kyjově
ve finále strážnické soutěže v r. 1995 (foto archív ŮLK)*

Odpovědný redaktor PhDr. Jan Krist.

Vydal © Ústav lidové kultury ve Strážnici 2000.

Tisk Leška, Dolní Bojanovice.

2000